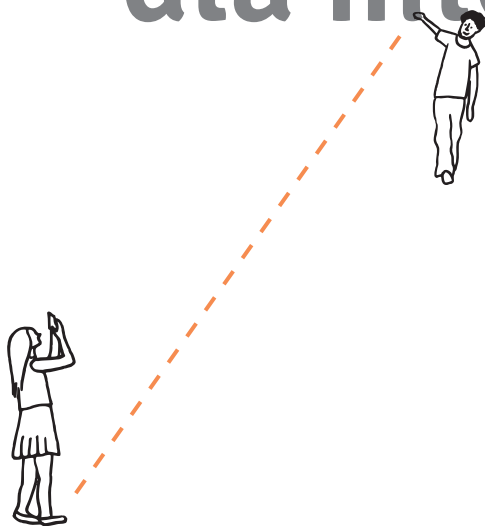

Miasta dla młodych

europolis

Miasta dla młodych

europolis

Warszawa, październik 2019

© Copyright by Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Raport Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana i Fundacji Konrada Adenauera w Polsce przygotowany przez Politykę Insight. Partnerem raportu jest Orange Polska. Polityka Insight dążyła wszelkimi staraniami, by raport był bezstronny i obiektywny – zleceniodawcy ani partnerzy nie mieli wpływu na tezy ani wymowę opracowania. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Autorka: Monika Helak, Polityka Insight

Redakcja: Adam Puczejda, Polityka Insight

Współpraca: Adam Czerniak, Maciej Michalik, Ksenia Nowicka, Polityka Insight

Wydawca:

Polska Fundacja im. Roberta Schumana
Aleje Ujazdowskie 37/5, 00-540 Warszawa
+48 22 621 21 61, +48 22 621 75 55
poczta@schuman.pl
www.schuman.pl

ISBN: 978-83-88752-27-8

Projekt graficzny i druk:

Pracownia C&C Sp. z o.o.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Publikacja powstała przy wsparciu środków Komisji Europejskiej w ramach programu Europa dla Obywateli. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną oraz za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.

POLITYKA
INSIGHT

Spis treści

Wprowadzenie	6
Kim są młodzi?	6
Jak powstał ranking „młodzieżowych” miast?	8
Miasta najmłodsze duchem	10
Zwycięzcy rankingu	10
Miasta z końca stawki	11
Najmłodsze duchem miasta według wielkości	13
Gospodarka lokalna	14
Warszawa – miasto perspektyw	14
Edukacja	17
Rzeszów, Poznań, Katowice – siła w różnorodności	17
Infrastruktura	20
Swinoujście stoi internetem, Sopot – zielenią	21
Mobilność	23
Rzeszów, Warszawa i Gdańsk – otwarte na świat	23
Kultura i rozrywka	25
Kraków – obecna stolica kultury	25
Otwartość	28
Gdańsk – stolica otwartości	28
Zdrowie i opieka	30
Katowice, Rzeszów i Lublin – miasta opiekuńcze	31
Aneks metodyczny	33
Bibliografia	37
Zestawienie rankingów Europolis z lat 2015-2019	38
O partnerach	40
O Europolis	40

Ranking miast dla młodych

Wprowadzenie

Fundacja Schumana, od wielu lat zaangażowana w ruch wolontariatu międzynarodowego, wspiera młodych ludzi z różnych krajów Europy w postawieniu pierwszych kroków w Polsce. Zależy nam, aby polskie miasta były przyjazne młodym Europejczykom, w tym zarówno Polakom jak i przedstawicielom innych krajów. Na ile udaje im się to osiągnąć, przeczytacie w niniejszym raporcie. A czy można określić, które europejskie miasta są przyjazne młodzieży?

Takim miernikiem może być tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży, który przyznaje Europejskie Forum Młodzieży na rok. Otrzymanie tego tytułu świadczy o strategicznym myśleniu samorządu o roli młodych ludzi w rozwoju miasta.

Pierwszą taką stolicą w 2009 roku został Rotterdam, którego samorząd stosując zasadę „nic o nas bez nas” położył nacisk na działania z młodymi ludźmi a nie tylko dla nich. Obecnie tytuł ten należy do serbskiego Nowego Sadu, który wyróżnia się wysoką aktywnością młodych w organizacjach społecznych oraz różnorodnością kulturową i otwartością.

Jeszcze żadne polskie miasto tego tytułu nie otrzymało, ale już kilka wzięło udział w konkursie, co może oznaczać, że młodzi są dla samorządów tych miast ważni. Katowice kandydowały w 2015 roku, a Gdynia i Poznań biorą udział w obecnie trwającym konkursie na Europejską Stolicę Młodzieży 2022, Poznań znalazł się w finałowej piątce.

Czy polskie miasta mogą zostać, a może już są, europejskimi liderami przyjaznych rozwiązań dla młodych? Na pewno niektóre z nich robią duże kroki w tym kierunku. Niniejszy raport oraz dobre praktyki z miast, które otrzymały tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży, mogą być inspiracją do dalszego działania.

Iga Kamocka

Członkini Zarządu Fundacji Schumana

Kim są młodzi?

Przedstawiamy piątą edycję rankingu polskich miast „Europolis”, w którym badamy atrakcyjność miast dla ich młodych mieszkańców. W świetle postępującego starzenia się demograficznego Polski i Europy oraz pogarszających się prognoz dotyczących stanu środowiska i klimatu to postawy i możliwości młodych zdecydują o przyszłości społeczeństw. W skali lokalnej zależność między rozwojem a wiekiem populacji jest jeszcze bardziej widoczna – lepiej radzić sobie będą te ośrodki, które skutecznie przyciągają osoby młode i mają dodatni przyrost naturalny. Demograficzne prognozy PAN (Śleszyński 2016) sugerują, że do 2050 tylko dwa polskie miasta nie zredukują liczby swoich mieszkańców – będą to Warszawa i Rzeszów. Choć w makroskali trendów demograficznych nie da się całkowicie odwrócić, w skali mikro – na poziomie poszczególnych miast – można niwelować ich negatywne efekty. Co więcej, część miast, dzięki rozwojowi gospodarczemu i prowadzeniu atrakcyjnej polityki socjalno-kulturalnej, może zwiększyć swoją atrakcyjność dla potencjalnych nowych mieszkańców i w ten sposób w przyszłości przyciągnąć do siebie osoby młode. W niniejszym rankingu przedstawiamy, które z 66 miast na prawach powiatu mają na to największe szanse.

Młodość jest szczególnym tematem socjologicznym, ponieważ stanowi swoisty moment przejścia od jednostki zależnej od swoich opiekunów do podmiotu sprawczego i świadomego swoich praw. Popularne ujęcia etapu młodości odwołują się często do kategorii pokolenia, z których każde – jako ukształtowane w niepowtarzalnych historycznie warunkach – posiada swoją specyfikę wyznaczoną przez wspólne doświadczenie społeczne. Doświadczeniem tym może być na przykład okres prosperity lub przeciwnie – regresu gospodarczego, rewolucja kulturowa lub udział w wojnie. Socjologowie i demografowie w odniesieniu do tego typu XX-wiecznych wydarzeń stworzyli zbiorcze ujęcia pokoleń: 1) generacji powojennego wyżu demograficznego (*baby boomers*), 2) generacji X (urodzeni

w latach 1965–1980), 3) generacji Y (urodzeni w latach 1981–1996, nazywani millenialsami) i 4) generacji Z (urodzeni po 1996 r.). Podziały te mają swoje odzwierciedlenie w codziennym życiu i stają się widoczne m.in. przy badaniu postaw pracowników lub praktyk konsumenckich.

W Polsce pokolenie stanowi także popularną kategorię analizy, przy czym krajowe podziały demograficzne wyznaczone są cezurą transformacyjną – pamięci (lub jej braku) czasów komunizmu i odmiennego postrzegania okresu przetomu 1989 roku. Dla polskiej młodzieży szczególnie ważne jest też inne doświadczenie – otwarcia granic w wyniku akcesji do Unii Europejskiej i rozszerzenia strefy Schengen (Szafraniec 2011; Grabowska i Gwiazda 2018). Dotyczy to zwłaszcza starszej generacji millenialsów, którzy zdecydowali się na – nasilone szczególnie w pierwsze dekadzie XXI – migracje. W 2014 r. 39 proc. Polaków przebywających czasowo za granicą stanowiły osoby w przedziale wiekowym 15–34 (GUS 2018). Doświadczenie życia w krajach lepiej rozwiniętych silnie wpłynęło na różnicę w oczekiwanej jakości życia między dzisiejszymi pięćdziesięcio- a trzydziestokilkulatkami – pierwsi, pamiętający gospodarcze niedostatki lat 80. oraz niestabilność rynku pracy z lat 90., są bardziej zadowoleni z możliwości, jakie dają dzisiejsze życie w Polsce, niż drudzy, przyzwyczajeni do konsumenckiej obfitości, którzy porównują się raczej do swoich rówieśników z innych krajów Unii i są w związku z tym bardziej krytyczni względem III RP. Niebagatelną rolę w opisywanej zmianie odegrało także rozpowszechnienie się internetu.

Zgodnie z rozpisaną wyżej charakterystyką, dzisiejsza młodzież rozciąga się między dwoma pokoleniami: Y i Z. Na użytek niniejszego raportu zdefiniowaliśmy osoby młode jako mieszczące się w **przedziale 16–30 lat**, choć niektóre wskaźniki obejmują nieco szersze grupy wiekowe. Taka cezurą obejmuje zarówno młodzież licealną, jak i tzw. „młodych dorosłych”. Młodzież jest jeszcze nie do końca samodzielna, ale niewątpliwie swoją aktywnością i zainteresowaniami odznacza się w sferze publicznej (np. przez swoje wybory edukacyjne czy konsumenckie). Młodzi doróśli z kolei to osoby odpowiadające za siebie, pracujące w większym wymiarze czasu niż młodzież, ale jednocześnie otwarte na zmiany, poszukujące, stojące

Młodzi ludzie dorastają dziś w szybko zmieniającym się świecie. Warunki życiowe i perspektywy społeczne ulegają zmianom równie szybko, jak oczekiwania i wymagania nowego, świadomego swojej wartości pokolenia.

Według najnowszych badań, zdrowie i rodzina znajdują się obecnie na szczycie hierarchii wartości młodych ludzi

w Niemczech. Nowe pokolenie kształtowane jest przez nowe technologie komunikacji i postępującą cyfryzację – symbolizowaną w codziennym życiu przez uczestnictwo w sieciach społecznościowych i korzystanie ze smartfonów. Młodzi Niemcy, odpowiadając na pytanie o swoje potrzeby, wskazują na dobrą atmosferę pracy, równowagę między życiem zawodowym i prywatnym oraz chęć pogodzenia życia zawodowego i rodzinnego.

Ten nowy duch czasu i związane z nim wyzwania muszą zostać dostrzeżone – zarówno w Niemczech, jak i w innych krajach. Duże miasta i ich okolice przyciągają coraz więcej młodych ludzi. Strukturalnie słabsze obszary wiejskie i małe miasta cierpią z powodu segregacji edukacyjnej i wiekowej, rosnącego niedoboru wykwalifikowanych pracowników oraz niewystarczającej infrastruktury zarówno w sektorze transportu, jak i w obszarze sieci cyfrowych. W dużych miastach rośnie zapotrzebowanie na placówki zapewniające opiekę nad dziećmi i edukację, a kwestie rynku mieszkaniowego i przyjaznej dla środowiska mobilności stwarzają poważne problemy dla miast i gmin.

Fundacji Konrada Adenauera w Polsce bardzo zależy na tym, aby tematem tegorocznej konferencji „Europolis”, tj. „Miasta dla młodzieży”, zainteresować opinię publiczną. Podyskutujmy o innowacjach i koncepcjach, w jaki sposób miasta i gminy w XXI wieku mogą wywiązać się ze spoczywającej na nich odpowiedzialności za poprawę jakości życia młodych ludzi. Ważne jest zapewnienie uczestnictwa młodych ludzi w realizacji projektów gwarantujących zrównoważony rozwój przy jednoczesnym zachowaniu różnorodności i wolności młodego pokolenia.

Mając to na uwadze, serdecznie zapraszam Państwa do przeczytania niniejszego raportu.

Dr Angelika Klein

Dyrektor Fundacji Konrada Adenauera w Polsce

Wizjonerzy przyszłości twierdzą, że XXI wiek, będzie wiekiem miast. ONZ szacuje, że do roku 2030 aż 60% populacji świata będzie mieszkało w obszarach miejskich.

Ktoś powiedział, że miasto nie jest abstrakcyjnym urbanistycznym tworem, ale żywym organizmem i efektem woli tych, co snują wizje i tych, którym w tych wizjach przyjdzie żyć.

Mieć wpływ, to decydować. „Można coś zrobić, ale wszystko wymaga czasu”. Proste usprawiedliwienie bierności.

„Wszystko” zaczyna się od chęci i determinacji. Miasta będą takie, na jakie zasługujemy. Bierność i aktywność.

Antypody podejścia do życia.

Joseph Rykwert, krytyk sztuki, traktuje miasto jako wypadkową woli i działań człowieka, świadomych i nieświadomych, a nie rezultat działań bezosobowych sił czy twór o racjonalno-ekonomicznych prawidłach rozwoju. Uważa, że współczesne miasto musi mieć wiele twarzy, być wielozmysłowe, tak jak jego mieszkańcy. Bo dla nich się je rozwija.

Czy więc na pewno „Human City” to tylko iluzja i utopia?

Każdy rozwój – zwłaszcza ten oparty o nowe technologie – to odpowiedzialność za „ślady”, które pozostawimy.

Nasze będą świadectwem przede wszystkim naszej odpowiedzialności. W Orange dobrze to rozumiemy.

Dlatego w globalnej kampanii Orange „Razem mamy wielką moc. Razem mamy wielką odpowiedzialność” będziemy różne pokolenia uczyć mądrze i twórczo korzystać z nowych technologii.

Na scenę życiowej historii wchodzi pokolenie, któremu mentalnie bliżej do nomadów, nieprzywiązujących się do miejsca niż osadników szukających stabilizacji. W Polsce po 2020 roku miasta będą się kurczyły o 100 tysięcy mieszkańców rocznie. Dla wielu miejscowości to być albo nie być. Muszą już dziś walczyć o to, by młodzi chcieli w nich mieszkać. Miasto musi więc kusić, inspirować, a czasami też prowokować. Inaczej stanie się kształtem poprzecinanym siatką ulic w smarfonowej aplikacji.

Witold Drożdż

Członek Zarządu Orange Polska

dopiero u progu stabilizacji. W sferze wartości coraz bardziej upodabniają się do społeczeństw zachodnich, co widać m.in. po wstępnych wynikach polskiej edycji European Values Study (Tomala 2019). Wskazuje ono, że na znaczeniu tracą praca i religia, a zyskują – czas wolny i przyjaciele.

Jednocześnie należy pamiętać, że pokolenie czy grupa wiekowa to kategorie zbiorcze, choć silnie wewnętrznie zróżnicowane. Młodzi z Polski różnią się między sobą w zależności od klasy społecznej, regionu pochodzenia, wykształcenia czy zamożności – te zmienne mają więc znaczący wpływ na ich późniejsze wybory życiowe (np. związane z migracją). Dokonując selekcji mierników, staraliśmy się też uwzględniać różnorodne potrzeby młodych – braliśmy pod uwagę nie tylko szeroką ofertę rozrywkową czy stabilny rynek pracy, lecz także dostępność usług publicznych ważnych dla młodych rodziców.

Jak powstał ranking „młodzieńczych” miast?

Ranking miast dla młodych stworzyliśmy w oparciu o syntetyczny wskaźnik złożony z siedmiu subindeksów (gospodarka lokalna, edukacja, infrastruktura, mobilność, kultura i rozrywka, otwartość, zdrowie i opieka). Każdy z nich może przyjąć wartość od 0 do 100 punktów, które nadawane są na podstawie 37 mierników. Do wyliczenia tych ostatnich wykorzystaliśmy dane GUS-u, PKW, BIP, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, inspektoratów drogowych i ochrony środowiska oraz udostępnione przez same miasta. Podobnie jak we wcześniejszych raportach z cyklu „Europolis”, w niniejszym rankingu porównaliśmy 66 miast na prawach powiatu.

Konstruując subindeksy, założyliśmy, że miasto dobre dla młodych to miasto elastyczne, dynamiczne, rozwojowe i otwarte. Nie są to skojarzenia arbitralne – podobne określenia pojawiały się najczęściej u ponad 30 tysięcy millenialsów przebadanych w ramach Global Urban Millennial Survey w 2016 roku. Respondenci tego badania opisywali młodzieńcze miasta jako „dynamiczne”, „interesujące” i „otwarte” (Youthfulcities 2016). Z tego powodu do badania wprowadziliśmy

także takie kategorie jak „Kultura i rozrywka”, „Edukacja” i „Mobilność”, które wskazują odpowiednio na bogactwo lokalnej oferty kulturalnej i sportowej, możliwość rozwoju przez edukację lub łatwość zmiany miejsca pobytu. W tej ostatniej kategorii szczególnie ważną rolę odgrywa transport publiczny, w tym rowery, zdecydowanie najczęściej wykorzystywany przez nastolatków i młodych dorosłych do 25. roku życia (Kostecka 2015).

Liczne badania pokazują także, że dzisiejsi młodzi szukają stabilizacji (Muster 2012; Rek-Woźniak 2016; Włodarczyk i Sikorska 2017), udanego życia rodzinnego (Grabowska i Gwiazda 2019) i wysokiego standardu życia. W Polsce wciąż dużym problemem jest zaś dostępność opieki okołoporodowej, niedrogich mieszkań i odpowiednich usług publicznych. To szczególnie ważne dla tej grupy wiekowej, gdyż to właśnie wśród młodych najczęściej rekrutują się pracownicy zatrudniani na niskopłatnych, niestabilnych umowach (GUS 2016). To rozpoznanie zdecydowało o konstrukcji kategorii „Infrastruktura”, „Zdrowie i opieka” oraz „Gospodarka lokalna”, które mają odzwierciedlać cechy przyjaźnie urządzonego, dobrze prosperującego miasta z szeroką paletą usług publicznych. Pierwsza z nich określa więc sytuację lokalnego rynku mieszkaniowego, ekologiczną „jakość” porównywanych miast oraz stopień podłączenia do sieci internetowej. Druga opisuje dostępność opieki medycznej, zwłaszcza okołoporodowej, oraz skalę konkurencji o miejsca w placówkach opiekuńczych. Ostatnia z wymienionych kategorii – „Gospodarka lokalna” – jest zaś kluczowym czynnikiem skłaniającym młodych do imigracji, także wewnątrz krajowej. Stan gospodarki analizujemy przez

pryzmat przeciętnych zarobków, struktury wiekowej bezrobotnych, nakładów na inwestycje oraz liczby wakacji na bezrobotnego.

Ostatnim subindeksem jest „Otwartość”. Jego obecność we wskaźniku wynika po części z inspiracji wynikami poprzedniego raportu o miastach obywatelskich. Dążyliśmy do wyróżnienia tych miast, które starają się aktywnie włączyć głos młodych w prowadzoną politykę – jest to istotne zwłaszcza w kontekście niskiej aktywności wyborczej i obywatelskiej wśród najmłodszych grup wiekowych, obserwowalną we wszystkich rozwiniętych gospodarkach. Na tę kategorię składa się też otwartość na cudzoziemców – różnorodność jest jedną z zalet miast wskazywanych przez młodych w badaniu Youthfulcities; w badaniach Europejskiego Sondażu Społecznego i World Values Survey przekonanie o tym, że imigranci wzbogacają kraj zamieszkania badanych, przeciętnie podzielane jest też częściej przez młodsze grupy wiekowe. Jednocześnie Polska staje się powoli krajem, który częściej przyjmuje niż wysyła migrantów – a ci najczęściej wywodzą się z najmłodszych grup wiekowych (Kaczmarczyk 2019). Przyjazność poszczególnych miast dla młodych może mieć więc znaczenie dla obcokrajowców.

Ostatecznie kategoria ta ma dwa wymiary. Pierwszy, polityczny, pokazuje, na ile miasta uwzględniają zdanie młodych przez powołanie młodzieżowej rady miasta i strukturę wiekową radnych. Drugi dotyczy zróżnicowania etnicznego – sprawdzamy, które miasta są najatrakcyjniejsze dla cudzoziemców (pracowników i studentów).

Miasta najmłodsze duchem

Zwycięzcy rankingu

Podobnie jak w większości poprzednich edycji raportu „Europolis”, pierwsze miejsce zajęła Warszawa z wynikiem 55 punktów. Co ciekawe, zwyciężyła tylko w jednym subindeksie, określającym kondycję gospodarczą, w którym znacząco zdyktowała za to znajdujące się na kolejnym miejscu Katowice. W większości pozostałych kategorii Warszawa należała do jednego z pięciu najlepszych miast. Zrównoważone wysokie noty zapewniły jej prowadzenie w całościowym zestawieniu.

Warszawa jest bardzo silną gospodarką, o wysokich przeciętnych zarobkach i niskim odsetku młodych bezrobotnych (w obu miernikach zajęta pod tym względem drugą najlepszą pozycję). Nie zaskakuje, że jej mieszkańcy najmocniej odczuwają aktywność inwestycyjną przedsiębiorców. Warszawa jest też miastem, w którym łatwo o zewnętrzną i wewnętrzną mobilność – jako stolica może się pochwalić największą liczbą połączeń międzynarodowych i krajowych, tak lotniczych, jak kolejowych; od kilku lat konsekwentnie inwestuje również w infrastrukturę publicznego roweru miejskiego. Młodzi warszawiacy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej (trzecie miejsce w kategorii „Kultura”), mają też wpływ na miejską politykę. Warszawa zajęła także wysoką pozycję w kategorii „Otwartość” – jest jednym z najpopularniejszych miejsc pracy i nauki dla obcokrajowców, ma też stosunkowo młodą radę miejską (prawie 17 proc. radnych nie przekroczyło 30. roku życia). Co ciekawe, mimo że Warszawa jest metropolią koncentrującą najsilniejsze ośrodki akademickie (Dębkowska 2019), w kategorii „Edukacja” nie osiągnęła wysokich ocen – nie znalazła się nawet w pierwszej dziesiątce miast tego subindeksu. Na tle najlepszych miast odstaje też pod względem dostępności kadry medycznej i usług opiekuńczych. Można to zapewne wytłumaczyć wielkością całej metropolii – dostarczenie dobrej jakości usług publicznych dla prawie dwumilionowej populacji niezależnie od nakładów finansowych jest dużym wyzwaniem.

Niewiele gorszy wynik w rankingu – 52 punkty – uzyskał Rzeszów. Najlepszą notę otrzymał w kategorii „Mobilność” (ponad 73 punkty), deklasując wszystkie pozostałe miasta – następna w subindeksie Warszawa zdobyła nieco ponad 64 punkty, a pozostałe miasta nie przekroczyły 50. Rzeszów

– relatywnie do swojej wielkości i położenia – jest bardzo dobrze międzynarodowo skomunikowany. Może się też poszczycić zaawansowanym systemem wypożyczeń rowerów miejskich (pojazdy można zwracać poza infrastrukturą stacji wypożyczeń) i rozbudowaną siecią ścieżek rowerowych, które stanowią ponad połowę dróg gminnych. Ponadto, Rzeszów należy do piątki miast z najtańszą komunikacją miejską. Miasto prowadzi także w kategorii „Edukacja” (m.in. ze względu na inwestycje w umiejętności licealistów), „Kultura” (wysoki budżet na kulturę) oraz „Zdrowie i opieka” (relatywnie wysoka dostępność usług zdrowotno-opiekuńczych). Stolica Podkarpacia, dzięki niezłym wynikom w kategoriach „Infrastruktura” i „Otwartość” (Młodzieżowa Rada Miasta istnieje tam od 26 lat), mogłaby nawet wyprzedzić Warszawę. Ustępuje jej jednak zdecydowanie pod względem gospodarczym (wynik Rzeszowa jest znacznie poniżej przeciętnej). Niemniej Rzeszów stanowi przykład miasta, które dzięki odpowiedniej polityce inwestycyjnej skutecznie przezwycięża międzyregionalne nierówności strukturalne.

Podium rankingu zamykają Katowice z 49 punktami. Wysoką pozycję w całościowym zestawieniu zawdzięczają przede wszystkim świetnemu wynikowi w trudnej kategorii „Zdrowie i opieka”. Katowice prowadzą pod względem dostępności kadry medycznej (zwłaszcza pielęgniarsko-położniczej) i liczby oddziałów położniczych. Osiągają także niezłe wyniki, jeśli chodzi o dostępność placówek opiekuńczych (druga dziesiątka miast pod względem liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach). W naszym zestawieniu są też drugim najsilniejszym ośrodkiem gospodarczym i trzecim najsilniejszym edukacyjnym (największe zagęszczenie najlepszych uczelni). Katowice są także atrakcyjne pod względem przeciętnych zarobków. Spośród dużych miast wyróżnia je również wysokość nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz przeciętnych cen mieszkań w stosunku do zarobków.

Skład pierwszej dziesiątki miast dla młodych nie jest zaskoczeniem: za Katowicami plasują się Gdańsk (zwycięzca kategorii „Otwartość”) i Kraków (zwycięzca kategorii „Kultura i rozrywka”), a następnie Wrocław, Opole, Poznań, Sopot i Łódź. Z wyjątkiem bogatego i prężnego Sopotu wszystkie są miastami wojewódzkimi – ośrodkami, które ze względu na swój potencjał gospodarczy i kulturalny cieszą się dużą siłą przyciągania.

Interesujące są dobre wyniki Opola i Łodzi – miast, które w ostatnich latach zmagają się z depopulacją, w tym zwłaszcza w najmłodszych grupach wiekowych. Opole wyróżnia się wysokimi nakładami inwestycyjnymi, dbałością o jakość powietrza i dobrym skomunikowaniem z resztą kraju. Skutecznie przyciąga też obcokrajowców. Łódź z kolei może się pochwalić dużą dostępnością kadry medycznej, wysoką przeciętną częstotliwością wydarzeń kulturalnych, gęstą sieć buspasów, dobrym skomunikowaniem z innymi miastami i dużą liczbą lokali mieszkaniowych. Być może jest to wskazanie dla władz miejskich, by wyraźniej unaczynić obecnym i przyszłym młodym mieszkańcom własne zalety. Zwraca uwagę wysoka, 13. pozycja Krosna, drugiego po Sopocie wojewódzkiego miasta w zestawieniu. Choć położone na gospodarczych peryferiach kraju ma dobre wskaźniki dostępu do usług zdrowotno-opiekuńczych i edukacji licealnej, jest też miastem, które dba o jakość powietrza i dużo inwestuje.

Należy jednak podkreślić, że całościowe wyniki nie są dla polskich miast zbyt dobre, zwłaszcza w porównaniu z zeszłorocznym rankingiem miast obywatelskich. W tej edycji „Europolis” tylko dwa miasta otrzymały więcej niż połowę możliwych punktów, ale aż 28 nie przekroczyło progu 30 punktów (na 100 możliwych). Co więcej, w pierwszej piątce znalazły się ośrodki lepsze o ledwie kilka punktów od średniej, która wyniosła 32 punkty. Pokazuje to, że nawet faworyci tegorocznego zestawienia mogą jeszcze wiele zrobić w zakresie polityki młodzieżowej.

Miasta z końca stawki

Drugą połowę zestawienia otwiera Toruń, który obok Zielonej Góry zanotował jeden z dwóch najniższych wyników spośród miast wojewódzkich. Stało się tak mimo bardzo wysokiej noty Torunia w kategorii „Kultura i rozrywka” – miasto na kulturę przeznaczają istotną część swojego budżetu, odbywa się w nim też stosunkowo dużo wydarzeń kulturalnych i funkcjonuje wiele klubów sportowych. W innych kategoriach Toruń osiąga wyniki przeciętne (np. kondycja gospodarcza, infrastruktura, zdrowie) lub po prostu słabe (otwartość, mobilność).

Ostatnia dziesiątka miast składa się z miejscowości Górnośląska (Bytom, Mysłowice, Ruda Śląska, Świętochłowice, Dąbrowa Górnicza), miast z regionów o słabszej kondycji gospodarczej (Grudziądz i Elbląg z warmińsko-mazurskiego, Chełm z lubelskiego oraz Suwałki z podlaskiego) oraz

z Gorzowa Wielkopolskiego. Najniższą notę otrzymał Bytom z niemal 20 punktami na 100 możliwych, który nisko oceniany jest w prawie wszystkich kategoriach. Niemniej w przypadku innych śląskich miast sytuacja nie jest jednoznaczna. Niektóre z nich mają niezłą sytuację na rynku pracy (Świętochłowice, Dąbrowa Górnicza), dość dobrze radzą sobie też z kwestiami opiekuńczymi (Świętochłowice) lub otwartością (Mysłowice), jednocześnie bardzo nisko lokują się w kategoriach polityki edukacyjnej i kulturalnej oraz mobilności. Częściowo daje się to wytłumaczyć dużym zagęszczeniem silnych ośrodków w konurbacji górnośląskiej – z wymienionych miast łatwo dostać się do mających trzecie miejsce Katowic, a także do Chorzowa, Gliwic czy nawet Bielska-Białej (druga dziesiątka zestawienia). Korzystają na tym mieszkańcy całej metropolii – następuje efekt synergii, który paradoksalnie zniechęca mniejsze samorzady do zwiększonych inwestycji. O ile jednak mieszkańcy miast w praktyce godzą się z koniecznością dojazdów do ośrodków z bogatą ofertą kulturalną lub edukacyjną, o tyle jakość życia codziennego (np. czyste powietrze, rozległość powierzchni zielonych, dostępność kadry medycznej) ocenia się lokalnie, przez pryzmat życia w danym mieście. Ta zaś wypada dla wymienionych ośrodków przeważnie niekorzystnie.

Pozostałe ośrodki tracą w rankingu na słabej gospodarce (Grudziądz, Chełm i Elbląg), edukacji (Suwałki, Grudziądz), mobilności (Chełm, Gorzów Wielkopolski, Elbląg), zdrowiu (Chełm, Elbląg) i otwartości (Gorzów Wielkopolski). Nie odbiegają za to znacząco od średniej w kategoriach „Infrastruktura” i „Mobilność”. Przykładowo, Chełm należy do czołówki miast pod względem wielkości publicznie finansowanej sieci internetowej, z kolei Elbląg, Suwałki i Grudziądz są w pierwszej dziesiątce miast z rozległą siecią ścieżek rowerowych. Świadczy to o punktowych staraniach podejmowanych przez samorzady.

Potencjał do zmiany widać także w kategorii „Kultura i rozrywka”, w której żadne z 10 miast z końca rankingu nie zdobyło dobrych not, zwłaszcza jeśli chodzi o kwestie bezpośrednio zależne od samorządów np. nakłady na kulturę lub liczbę kin i muzeów. Zwraca tu jednak uwagę miernik określający udział podmiotów z sektora kreatywnego (np. wydawnictw, mediów, wytwórni filmowych czy agencji kreatywnych) we wszystkich nowo powstałych firmach. Zauważalnie dobre noty osiągnęły Mysłowice (9,1 proc. przy średniej 7,7 proc.), Chełm (8,6 proc.) i Grudziądz (8 proc.). Powstawanie przedsiębiorstw, niezależne od podtrzymywania nieraz wiekowych samorządowych instytucji kultury, stanowi zapowiedź

ożywienia w lokalnym sektorze kreatywnym i krok w stronę zaspokajania obecnych w Polsce – a przez długi czas niezagospodarowanych – aspiracji edukacyjnych (Szafraniec

2011). Dzięki tego rodzaju inicjatywom rynek poszerza się o miejsca pracy dla osób, które chciałyby wykorzystać wiedzę i erudycję wyniesioną ze studiów.

Ranking miast dla młodych

Miasto	Pozycja w rankingu	Wskaźnik
Warszawa	1	55,04
Rzeszów	2	51,77
Katowice	3	49,10
Gdańsk	4	46,74
Kraków	5	45,86
Wrocław	6	45,77
Opole	7	43,96
Poznań	8	43,89
Sopot	9	42,07
Łódź	10	41,79
Szczecin	11	38,08
Lublin	12	38,01
Krosno	13	37,86
Bielsko-Biała	14	37,66
Częstochowa	15	37,38
Olsztyn	16	36,54
Bydgoszcz	17	35,66
Gdynia	18	35,10
Zamość	19	34,53
Gliwice	20	33,88
Chorzów	21	33,75
Siedlce	22	33,55
Słupsk	23	33,35
Tarnów	24	32,89
Przemysł	25	32,84
Koszalin	26	32,69
Płock	27	32,38
Kielce	28	32,37
Białystok	29	31,86
Świnoujście	30	31,61
Skierniewice	31	31,50
Konin	32	31,20
Ostrotęka	33	31,02
Toruń	34	30,40

Miasto	Pozycja w rankingu	Wskaźnik
Żory	35	30,23
Jastrzębie-Zdrój	36	30,22
Sosnowiec	37	30,14
Kalisz	38	30,12
Siemianowice Śląskie	39	29,75
Radom	40	29,71
Biała Podlaska	41	29,62
Zielona Góra	42	29,59
Zabrze	43	29,48
Włocławek	44	29,47
Legnica	45	29,39
Leszno	46	29,13
Nowy Sącz	47	28,59
Tarnobrzeg	48	28,51
Jelenia Góra	49	27,74
Tychy	50	27,73
Jaworzno	51	27,58
Rybnik	52	27,41
Piotrków Trybunalski	53	27,33
Piekary Śląskie	54	27,30
Wałbrzych	55	26,56
Łomża	56	26,51
Dąbrowa Górnicza	57	26,29
Suwałki	58	26,28
Gorzów Wielkopolski	59	26,28*
Świętochłowice	60	25,69
Grudziądz	61	25,52
Chełm	62	24,93
Ruda Śląska	63	23,48
Elbląg	64	22,80
Mysłowice	65	21,85
Bytom	66	19,46

*O kolejności w rankingu zadecydowała tysięczna wartość wskaźnika

Najmłodsze duchem miasta według wielkości

Podobnie jak w poprzednich rankingach „Europolis”, w niniejszym zestawieniu na czoło zdecydowanie wychodzą metropolie (tj. miasta powyżej 300 tysięcy mieszkańców). Stanowią one połowę pierwszej dziesiątki, wszystkie mieszczą się też w pierwszej dwudziestce rankingu. Średnio osiągają 42 punkty, co oznacza, że są lepsze o prawie 10 punktów w porównaniu do miejscowości liczących od 150 do 300 tysięcy mieszkańców. Spośród tych ostatnich aż 9 z 14 uplasowało się w pierwszej połowie zestawienia, choć jednocześnie jest to grupa miast z najniższą średnią punktów. Jest to rezultat dużego rozrzutu wyników – w tej kategorii znajdziemy zarówno czołówkę, takie miasta jak Rzeszów czy Katowice, jak i plasujący się pod koniec stawki Bytom. Nie widać tu także jednoznacznego powiązania ze statusem miasta wojewódzkiego – wysoko ulokowały się powiatowe Bielsko-Biała i Częstochowa (odpowiednio 15. i 16. miejsce w rankingu miast dla młodych), a dość przeciętnie wypadły wojewódzkie Kielce, Białystok i Toruń (28., 29. i 34. miejsce).

Relatywnie dobre wyniki osiągnęły także najmniejsze ośrodki ze średnią notą 31 punktów. W tej grupie znajdziemy Sopot, tradycyjnie zajmujący wysokie miejsca w rankingach miast, Krosno i Świnoujście, lidera kategorii „Infrastruktura”. Pozostałe miasta o populacji do 60 tys. mieszkańców wypadły przeciętnie, z wyjątkiem Świętochłowic, które znalazły się w dolnej dziesiątce całego zestawienia. Starsza pozycja względem największych miast w rankingu

wynika z niezbyt dobrych wyników w zakresie polityki edukacyjnej (przede wszystkim słabości kształcenia akademickiego) i mobilności, co jest właściwe niewielkim ośrodkom, które nie są węzłami komunikacyjnymi. Te same miasta ponadprzeciętnie wypadają jednak w kategorii „Infrastruktura” (dzięki niskim cenom mieszkań i dużej liczbie stanowisk pomiaru czystości powietrza) oraz „Zdrowie” (ze względu na dostępność kadry pielęgniarskiej i oddziałów położniczych).

Jeśli pominąć najmniejsze ośrodki, przeciętna ocena przyjazności miast dla młodych spada wraz z klasą wielkości miejscowości, gdzie zauważalna jest różnica między metropoliami i pozostałymi miastami. Nasza ocena wynikająca z dobranych mierników najogólniej zgadza się więc z trendami demograficznymi – to właśnie ośrodki wojewódzkie mają z polskich miast największą siłę przyciągania nowych mieszkańców (którzy rekrutują się w dużej mierze z najbardziej mobilnych młodych), względnie dużo słabiej niż średnie i małe miasta odczuwają też spadek populacji (Śleszyński 2018). Można potraktować te wyniki jako wskazanie dla decydentów, zarówno na szczeblu krajowym, jak i samorządowym, do korekty dotychczasowej polityki. Alternatywą jest bierne poddanie się wielkim procesom strukturalnym, które systematycznie będą działać na niekorzyść miast średniej wielkości.

Gospodarka lokalna

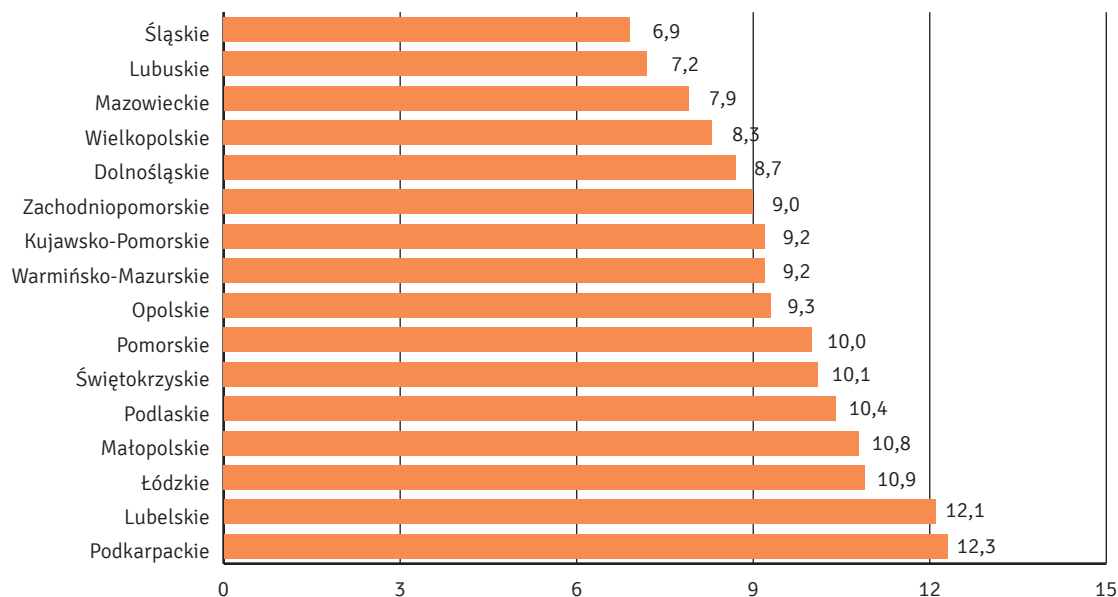
Ocena kondycji gospodarczej miast stanowi najmniej specyficzną dla potrzeb młodych kategorię – wszak mieszkańcom niezależnie od wieku zależy na tym, by miejsce ich zamieszkania oferowało stabilne i wysokopłatne zatrudnienie oraz dynamiczny rozwój. Prężna gospodarka ma zawsze dużą siłę przyciągania dla potencjalnych migrantów zarówno wewnątrz krajowych, jak i zagranicznych (Fihel 2018). Stąd decyzja o tym, by uwzględnić tę kategorię w rankingu.

Omówienie sytuacji gospodarczej z segmentacją na miasta na prawach powiatu ma też inną ważną zaletę. Choć Polska jest pozytywnie oceniana w kategoriach ekonomicznych – co znalazło wyraz m.in. w wejściu do grona gospodarek rozwiniętych – nadal boryka się z silnym zróżnicowaniem regionalnym. Wiele powiatów w Polsce nie doświadczyło historycznie niskiej stopy bezrobocia, dodatniego przyrostu naturalnego czy ożywienia handlowego, co bezpośrednio wpływa na ocenę miejsca zamieszkania.

Warszawa – miasto perspektyw

W tym subindeksie nie ma też zaskoczeń – zwycięzcą jest Warszawa, która zdeklasowała pozostałe ośrodki. Stolica Polski zajmuje pierwsze miejsce pod względem wielkości nakładów inwestycyjnych w firmach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (ponad 300 zł przy średniej niespełna 50 zł), drugie pod względem przeciętnej miesięcznej pensji w latach 2015–2018 i przedostatnie jeśli chodzi o udział osób młodych w populacji bezrobotnych. W porównaniu do pierwszej piątki miast najsilniejszych gospodarczo Warszawa dysponuje stosunkowo niewielką liczbą wakatów na 100 bezrobotnych (w końcu grudnia 2018 r. to 8 wakatów w porównaniu do 14 dla innych miast i 16 dla metropolii). Wyniki tego miernika można jednak wytłumaczyć specyfiką stołecznego rynku pracy, wyjątkowo jak na Polskę

Przeciętny czas poszukiwania pracy w 2018 roku liczony w miesiącach

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

dużego i zaawansowanego (duża liczba stanowisk dla pracowników umysłowych, koncentracja dużych firm), co poszukującym zatrudnienia pozwala omijać instytucje pośrednictwa pracy. Tymczasem dane zebrane do tego miernika zostały oparte na liczbach pozyskanych od powiatowych urzędów pracy, które poszukują najczęściej kandydatów wykonujących proste usługi bądź pracujących fizycznie.

Z wyjątkiem Warszawy i Płocka w tej kategorii dominują ośrodki z zachodniej Polski – województwa byłego zaboru pruskiego. Najlepiej gospodarczo radzą sobie więc miasta Śląska (m.in. Katowice, Tychy, Jaworzno, Jastrzębie Zdrój, Świętochłowice), ośrodki województwa pomorskiego (całe Trójmiasto), miasta pomorskie (Wrocław, Opole, Świnoujście) lub mające historycznie silne związki z zachodnim sąsiadem (Poznań). Ślad historyczny zdaje się mieć tu większe znaczenie niż na przykład wielkość miejscowości – w czołówce subindeksu lokalnej gospodarki znajdziemy zarówno metropolie, jak i miasta poniżej 100 tysięcy mieszkańców. Wszystkie należą zarazem do regionów wysoko uprzemysłowionych, dobrze skomunikowanych z resztą kraju, a same pozostają blisko prestiżowych ośrodków akademickich.

Z kolei 20 miast zamykających zestawienie w tej kategorii to przeważnie ośrodki ze wschodniej Polski, począwszy od województwa podkarpackiego z najgorszym w tej kategorii Przemysłem i Tarnobrzegiem, przez lubelskie z Zamościem, Białą Podlaską i Chełmem, warmińsko-mazurski Elbląg, po Łomżę z województwa podlaskiego. W dolnej części rankingu jest też kilka biedniejszych miast z centrum kraju: Radom i Ostrołęka (mazowieckie), Piotrków Trybunalski i Skierniewice (tódzkie) oraz Grudziądz i Włocławek (kujawsko-pomorskie). Co charakterystyczne, zdecydowana większość tych miast odznacza się wysokim udziałem młodych w populacji bezrobotnych (10 proc. wobec 7 proc. dla ogółu i niecałych 4,5 proc. dla pierwszej dziesiątki miast w tej kategorii), pensjami znacznie poniżej przeciętnej (3740 zł wobec 4128 zł brutto dla ogółu zestawienia) i niedużą chłonnością lokalnego rynku pracy (6 wakatów na 100 bezrobotnych). Uwagę zwraca także duże zróżnicowanie kondycji gospodarczej między miastami – w naszym rankingu jest to trzecia kategoria co do wielkości odchylenia standardowego po mobilności i edukacji.

Ranking pod względem lokalnej gospodarki

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Warszawa	71,97	1
Katowice	53,94	2
Tychy	51,82	3
Wrocław	50,96	4
Jaworzno	49,07	5
Jastrzębie-Zdrój	48,02	6
Opole	47,79	7
Świętochłowice	45,87	8
Gdańsk	44,97	9
Kraków	44,64	10
Sopot	43,56	11
Gdynia	42,96	12
Poznań	42,86	13
Płock	41,78	14
Bielsko-Biała	41,68	15
Dąbrowa Górnicza	39,48	16
Świnoujście	39,14	17
Gliwice	38,77	18
Siemianowice Śląskie	37,43	19
Szczecin	37,40	20
Ruda Śląska	36,85	21
Żory	33,22	22
Gorzów Wielkopolski	33,13	23
Chorzów	32,75	24
Piekary Śląskie	32,42	25
Zielona Góra	32,01	26
Zabrze	31,30	27
Łódź	30,84	28
Jelenia Góra	30,61	29
Olsztyn	30,16	30
Mysłowice	30,03	31
Toruń	29,87	32
Bydgoszcz	29,64	33

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Stupsk	29,26	34
Koszalin	28,86	35
Rzeszów	28,56	36
Krosno	28,53	37
Częstochowa	28,27	38
Wałbrzych	27,16	39
Kalisz	26,88	40
Rybnik	26,69	41
Legnica	25,58	42
Sosnowiec	24,92	43
Białystok	24,24	44
Nowy Sącz	23,26	45
Suwałki	23,18	46
Leszno	22,83	47
Siedlce	22,61	48
Lublin	21,89	49
Bytom	21,51	50
Skierniewice	21,14	51
Tarnów	19,43	52
Kielce	19,42	53
Konin	18,34	54
Elbląg	18,07	55
Piotrków Trybunalski	17,98	56
Ostrołęka	16,58	57
Chełm	15,44	58
Łomża	14,41	59
Tarnobrzeg	12,94	60
Grudziądz	12,47	61
Włocławek	12,34	62
Biała Podlaska	10,77	63
Radom	9,22	64
Zamość	9,22	65
Przemysł	2,88	66

Edukacja

Dla młodych edukacja jest kluczowym wyzwaniem i stanowi obszar szczególnego zainteresowania. W kontekście boomu edukacyjnego pierwszych dwóch dekad XXI wieku najczęściej mówi się o szkolnictwie wyższym, co znajduje odzwierciedlenie w konstrukcji naszego podwskaźnika – pokazujemy w nim zagęszczenie ośrodków akademickich w danym mieście oraz ich prestiż. Choć akademickość miast silnie wiąże się z poziomem ich rozwoju i zewnętrznie postrzeganą atrakcyjnością (Dębowska i in. 2019), nie chcieliśmy, by ten aspekt zdominował tę kategorię. Oznaczałoby to pominięcie potrzeb młodych, którzy nie decydują się na kontynuację kształcenia na wyższym poziomie edukacji. Z tego powodu uwzględniliśmy też mierniki dotyczące szkolnictwa licealnego i zawodowego – istotne dla młodzieży – oraz dostępności szkolnictwa podstawowego – ważne dla młodych rodziców.

Zmierzyliśmy także udział i zaangażowanie samorządów we wsparciu stypendialnym dla licealistów i studentów. Władze lokalne przyjmują bardzo zróżnicowane postawy pod tym względem. Jeśli przeznaczają jakieś środki na tego typu pomoc, decydują się zarówno na stypendia socjalne, jak i edukacyjne. W korespondencji z miastami dość często wybrzmiewał jednak argument, że udzielanie finansowego wsparcia młodym – zwłaszcza studentom – nie należy do zadań samorządów. W rezultacie jedenaście miast nie zdecydowało się w 2018 roku na zarezerwowanie jakichkolwiek środków na ten cel. Z kolei aż w połowie miast tego zestawienia roczna wysokość wsparcia w przeliczeniu na mieszkańca w wieku 16–24 lat nie przekroczyła 10 zł.

Rzeszów, Poznań, Katowice – siła w różnorodności

Na podium w tej kategorii znalazło się dwóch finalistów całego rankingu, czyli Rzeszów i Katowice, oraz Poznań, który uplasował się na drugiej pozycji. Stolica Wielkopolski wyróżnia się ponadprzeciętną dostępnością liceów, zauważalnym zagęszczeniem ośrodków

akademickich (zwłaszcza tych prestiżowych) i – w odróżnieniu od Katowic – dość wysokim wsparciem stypendialnym. W tej ostatniej kwestii Rzeszów znacznie jednak wyprzedza nie tylko Poznań, lecz także wszystkie inne miasta – dzięki aktywnej polityce stypendialnej kierowanej do licealistów (413 zł na osobę) w połączeniu z wysoką dostępnością szkół licealnych zajmuje pierwsze miejsce w omawianym subindeksie. Stolica Podkarpacia od dawna buduje swoją markę na rozwoju lotnictwa i sektora IT, a mieszcząca się w Rzeszowie politechnika osiąga bardzo dobre wyniki. Miasto może się też pochwalić bogatą ofertą edukacji zawodowej.

Edukacja jest ciekawą kategorią, ponieważ oprócz istotnych ośrodków akademickich, takich jak Poznań, Kraków czy Wrocław, wyróżniły się w niej mniejsze miasta, które z reguły nie uzyskały świetnych wyników w sąsiadujących subindeksach. Na korzyść niewielkiego Słupska i Przemysła przemawia wysoka dostępność szkół licealnych. Dotyczy to także Sopotu, który ponadto dysponuje szeroką ofertą kształcenia w szkolnictwie wyższym. Dobre wrażenie robią Koszalin i Zamość, plasujące się tuż za pierwszą dziesiątką, które podobnie do Rzeszowa najwięcej inwestują w finansowe wspieranie młodzieży. Zwłaszcza w przypadku Zamościa – miasta niewielkiego, dotkniętego depopulacją i leżącego w regionie o słabej kondycji gospodarczej – musi to być duży wysiłek, który zasługuje na docenienie.

Co zaskakujące, stynąca z bardzo silnych uczelni Warszawa uplasowała się niemal na końcu drugiej dziesiątki zestawienia, uzyskawszy jedynie 37 punktów (Rzeszów ma 58). W stolicy funkcjonują 23 szkoły na 10 tysięcy mieszkańców w wieku 5–14 lat wobec średnio niemal 30 wśród 10 liderów tej kategorii. Stolica jest też 60., jeśli chodzi o zrelatywizowaną liczbę liceów. W kategorii dostępności uczelni wyższych, z którymi Warszawa jest kojarzona, osiąga przeciętne wyniki. Przypuszczalnie stało się tak dlatego, że Warszawa, ciesząca się wysoką siłą przyciągania nowych mieszkańców, w tym najambitniejszych uczniów i studentów, nie uznaje edukacji za najbardziej strategiczną inwestycję – z pozycji ogólnopolskiego lidera miast nie

musi niczego „nadganiać”, bo i tak w oczach potencjalnych odbiorców stołeczna oferta edukacyjna pozostaje atrakcyjna. To może się jednak zmienić w świetle utrzymującego się dodatniego przyrostu naturalnego przy jednocześnie niskiej dostępności podstawówek i placówek opiekuńczych. Można przypuszczać, że gdyby wziąć pod uwagę dane z 2019 roku, obejmujące skutki reformy edukacji i kumulacji roczników w liceach, duże miasta, łącznie z Warszawą, wypadłyby jeszcze gorzej.

Co charakterystyczne, do ostatniej dziesiątki miast w tej kategorii należą wyłącznie ośrodki konurbacji śląskiej m.in. Ruda Śląska, Świętochłowice, Mysłowice, Tychy i Bytom. Jest to efekt głównie statystyczny. W praktyce ich mieszkańcy mają dość łatwy dostęp do dobrych ośrodków akademickich, które są jednak zgromadzone w innych miejscowościach metropolii – Katowicach lub Gliwicach. Miasta z końca stawki cechują się też niskim zagęszczeniem placówek edukacyjnych niższych szczebli i raczej nie są zainteresowane inwestycjami w stypendia.

Ranking pod względem edukacji

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Rzeszów	58,34	1
Poznań	53,45	2
Katowice	51,98	3
Sopot	50,32	4
Słupsk	50,27	5
Przemyśl	49,00	6
Częstochowa	45,99	7
Kraków	44,03	8
Kielce	42,62	9
Wrocław	42,32	10
Koszalin	42,18	11
Zamość	41,72	12
Siedlce	39,96	13
Lublin	39,34	14
Bielsko-Biała	37,75	15
Gdańsk	37,60	16
Krosno	37,23	17
Warszawa	37,14	18
Opole	35,69	19
Łódź	33,56	20
Białystok	33,11	21
Tarnów	33,01	22
Konin	31,75	23
Dąbrowa Górnicza	31,45	24
Tarnobrzeg	30,58	25
Szczecin	30,00	26
Radom	29,82	27
Skierniewice	29,63	28
Chełm	29,50	29
Łomża	29,13	30
Nowy Sącz	28,14	31
Kalisz	25,82	32
Płock	25,42	33
Bydgoszcz	24,34	34

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Gliwice	24,06	35
Gorzów Wielkopolski	23,47	36
Leszno	23,43	37
Piotrków Trybunalski	22,92	38
Olsztyn	22,64	39
Świnoujście	21,82	40
Włocławek	21,42	41
Toruń	21,11	42
Zabrze	20,71	43
Jelenia Góra	19,47	44
Gdynia	19,06	45
Chorzów	17,72	46
Ostrołęka	17,64	47
Wałbrzych	17,62	48
Grudziądz	16,93	49
Legnica	16,31	50
Suwałki	16,15	51
Biała Podlaska	16,12	52
Sosnowiec	15,98	53
Jaworzno	15,14	54
Zielona Góra	15,11	55
Elbląg	14,69	56
Rybnik	13,02	57
Żory	12,57	58
Jastrzębie-Zdrój	11,86	59
Siemianowice Śląskie	10,29	60
Piekary Śląskie	9,93	61
Bytom	9,87	62
Tychy	9,75	63
Mystowice	8,16	64
Świętochłowice	6,94	65
Ruda Śląska	6,53	66

Infrastruktura

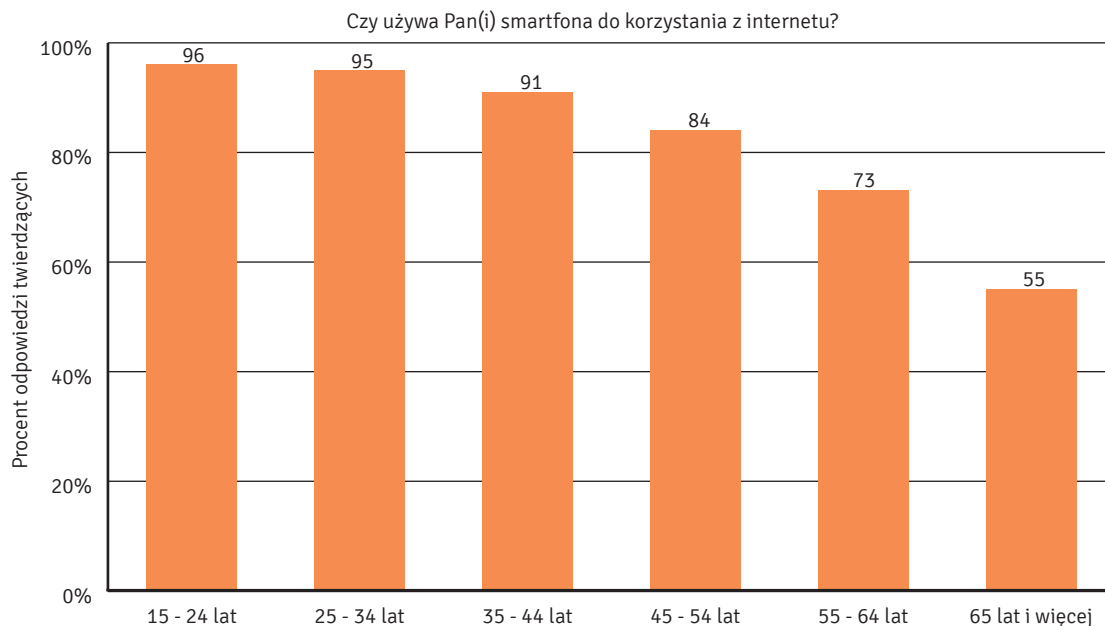
W ostatniej dekadzie w Polsce, głównie dzięki środkom Unii Europejskiej, zrealizowano liczne inwestycje infrastrukturalne – przede wszystkim drogowe. W wielu regionach i miejscowościach zmiana widoczna jest gołym okiem – w ramach programów rewitalizacyjnych odnowiono tysiące budynków infrastruktury miejskiej, chodników i parków. Jednocześnie wiele miast wciąż boryka się z brakiem tanich mieszkań i zanieczyszczeniem powietrza. Problemem jest także – mimo wysokiego stopnia z informatyzowania usług – istnienie „białych plam” dostępu do internetu, tj. miejscowości całkowicie pozbawionych dostępu do sieci.

Wszystkie te aspekty uwzględniliśmy w subindeksie służącym do oceny infrastruktury. Ważną składową w tej kategorii jest ochrona środowiska: czystość powietrza i powierzchnie zielone. W kwestii postępujących zmian klimatu młodzi są najbardziej zaangażowaną społecznie grupą, czego przykładem jest globalny Młodzieżowy Strajk Klimatyczny. Ponadto

młodzi ludzie częściej niż starsi wskazują problemy ekologiczne jako istotne, co potwierdzają wstępne wyniki Eurobarometru 2019. Nie mogło też zabraknąć miernika związanego z siecią w miastach. Jak wskazują badania CBOS-u, aż 61% młodzieży deklaruje, że są online „w zasadzie cały czas”, w porównaniu do 30% ogółu dorosłych użytkowników internetu (Grabowska i Gwiazda 2019). W związku z tym dostępność otwartych hotspotów może być dla młodych osób szczególnie atrakcyjna.

Oprócz powyższych aspektów, podnoszących komfort życia w danym mieście, w kategorii „Infrastruktura” chcieliśmy także uwzględnić twarde mierniki bytowe. Szczególny nacisk położyliśmy na dostępność mieszkań, których – jak się szacuje – brakuje ponad 2 miliony (HRE Think Tank 2018). Jest to brak szczególnie uciążliwy dla młodych, którzy z reguły nie cieszą się jeszcze wysokimi zarobkami ani stabilnością na rynku pracy pozwalającą zaplanować oszczędności. Jednocześnie

Wykorzystanie smartfona do korzystania z internetu w podziale na grupy wiekowe

Źródło: Eurobarometr 90.2 (październik-listopad 2018), wyniki dla Polski

miasta rzadko przedstawiają atrakcyjną ofertę mieszkań komunalnych dla „średniaków”. W rezultacie migrująca młodzież, zwłaszcza studencka, jest zmuszona do współdzielenia lokali wynajmowanych na rynku komercyjnym. Trudno jednak znaleźć kompletne i wiarygodne dane, które pozwoliłyby oszacować ceny najmu dla wszystkich 66 miast na prawach powiatu. Za analogiczny, bo skorelowany, wskaźnik uznaliśmy więc przeciętne ceny mieszkań na sprzedaż, mimo że młodych przeważnie nie stać na zaciągnięcie kredytu hipotecznego.

Ostatecznie sprawdziliśmy dostępność, jakość i przystępność cenową infrastruktury mieszkaniowej, porównaliśmy zakres powierzchni zielonych w mieście i intensywność pomiaru czystości powietrza. Wreszcie – zapytaliśmy samorządy o zasięg finansowanej przez nie sieci internetowej. W rezultacie otrzymaliśmy bardzo wyrównane zestawienie. W pierwszej dziesiątce subindeksu „Infrastruktura” najbardziej wyróżniły się bowiem miasta, które w rankingu końcowym nie otrzymały najwyższych not.

Świnoujście stoi internetem, Sopot – zielenią

Zwycięzcą zestawienia w tej kategorii jest niewielkie Świnoujście, które w ogólnym rankingu osiągnęło przeciętne noty. Świnoujście zajęło wysokie miejsce przede wszystkim dzięki decyzji o objęciu całego miasta publicznie finansowaną siecią Wi-Fi. Dysponuje też

ponadprzeciętną bazą lokalową (ponad 500 mieszkań na 1000 mieszkańców wobec 424 dla ogółu) o wysokim standardzie (prawie 34 metry kwadratowe powierzchni mieszkaniowej na mieszkańca wobec niespełna 27 dla ogółu). Jednocześnie, podobnie jak w przypadku Sopotu lokującego się nieznacznie niżej w zestawieniu, Świnoujście jest miastem stosunkowo drogim, co niewątpliwie ma związek z jego turystyczną popularnością i postępującą gentryfikacją miejscowości nadmorskich. Nie wyróżniło się też w mierniku dotyczącym terenów zielonych. Co prawda miasto cechuje się m.in. wysoką lesistością, za co zresztą zostało wyróżnione w raporcie „Zrównoważony rozwój miast” (Arak i Kusterka-Jefmańska 2016), jednak tegoroczna definicja „terenów zielonych” dawała prymat obszarom rekreacyjnym (tj. parkom, zieleńcom, zieleni osiedlowej, lasom gminnym), a tych jest więcej w innych ośrodkach.

Drugi w subindeksie Sopot cieszy się rozległymi powierzchniami zielonymi – lasy gminne, parki, zieleńce, zieleń osiedlowa i przyuliczna zajmują w nim ponad jedną czwartą powierzchni miasta. W tym mierniku daje się wyprzedzić jedynie śląskiemu Chorzowowi. Sopot ma też stosunkowo liczne stacje pomiaru czystości powietrza. W pierwszej dziesiątce wyróżnia się Bielsko-Biała (prawie 39 proc. powierzchni miasta objętej publiczną siecią Wi-Fi i tanie lokale mieszkaniowe). Obecne są także metropolie – wysokie, bo trzecie, miejsce w tym subindeksie zajął Wrocław, wyróżniający się najwyższym standardem mieszkaniowym w zestawieniu (35 metrów) i dużymi zasobami lokalowymi (500 mieszkań na 1000 mieszkańców). Następne w kategorii były Łódź, Warszawa i Poznań.

Ranking pod względem infrastruktury

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Świnoujście	52,28	1
Sopot	49,94	2
Wrocław	49,73	3
Jelenia Góra	48,24	4
Chorzów	46,42	5
Łódź	44,69	6
Warszawa	42,87	7
Bielsko-Biała	42,46	8
Opole	42,15	9
Poznań	42,09	10
Katowice	41,97	11
Płock	41,70	12
Nowy Sącz	41,42	13
Gorzów Wielkopolski	40,62	14
Przemysł	40,39	15
Wałbrzych	40,09	16
Zamość	40,06	17
Olsztyn	40,06	18*
Rzeszów	40,04	19
Legnica	39,92	20
Krosno	39,51	21
Kalisz	39,38	22
Piotrków Trybunalski	39,16	23
Gdańsk	38,53	24
Grudziądz	38,37	25
Zielona Góra	38,16	26
Toruń	37,18	27
Szczecin	37,13	28
Kraków	36,98	29
Słupsk	36,95	30
Skierniewice	36,27	31
Koszalin	36,22	32
Częstochowa	35,89	33

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Biała Podlaska	35,89	34
Gdynia	35,82	35
Włocławek	35,64	36
Ostrołęka	35,11	37
Siemianowice Śląskie	34,50	38
Siedlce	33,85	39
Białystok	32,96	40
Sosnowiec	32,41	41
Gliwice	32,32	42
Chełm	32,22	43
Bydgoszcz	31,65	44
Dąbrowa Górnicza	31,03	45
Konin	30,53	46
Bytom	30,26	47
Tarnów	29,96	48
Świętochłowice	29,49	49
Elbląg	29,27	50
Lublin	29,23	51
Radom	28,59	52
Rybnik	28,40	53
Kielce	27,55	54
Zabrze	27,20	55
Suwałki	26,11	56
Tychy	25,85	57
Ruda Śląska	25,22	58
Jaworzno	24,69	59
Leszno	24,44	60
Tarnobrzeg	24,08	61
Piekary Śląskie	23,93	62
Jastrzębie-Zdrój	23,72	63
Łomża	23,48	64
Żory	23,12	65
Mysłowice	22,57	66

*O kolejności w kategorii zadecydowała tysięczna wartość wskaźnika

Mobilność

Dzięki inwestycjom infrastrukturalnym, w ciągu ostatniej dekady znacznie poszerzyła się sieć autostrad, zwiększyła się też liczba lotnisk i kolejowych połączeń międzynarodowych. Jednocześnie coraz liczniejsze regiony kraju borykają się z wykluczeniem transportowym związanym przede wszystkim ze stopniową prywatyzacją, a następnie likwidacją połączeń autobusowych. Wiadać to szczególnie w najmniejszych polskich miastach, w których posiadanie samochodu stało się koniecznością – w rezultacie tylko 11 proc. mieszkańców miasteczek porusza się za pomocą komunikacji publicznej (Bierca i in. 2017). Tymczasem efektywny transport jest ważny, ponieważ daje swobodę i poczucie upodmiotowienia. Młodzi chcą być mobilni, przemieszczać się szybko i sprawnie, a posiadanie samochodu wiąże się z kosztami i koniecznością utrzymania miejsca parkingowego. Dotyczy to zarówno codziennego przemieszczania się po mieście, do szkoły, uczelni lub pracy, jak i możliwości podróżowania po kraju i za granicę.

Odzwierciedla to rosnąca popularność jednego z największych fenomenów polityki samorządowej ostatniej dekady, czyli uruchamiania systemów wypożyczeń rowerów miejskich. Miasta wojewódzkie rokrocznie liczą wypożyczenia jednośladów w milionach. Dość powiedzieć, że większość miast na prawach powiatu dysponuje takim systemem lub planuje jego wdrożenie – pod koniec 2018 r. 43 miasta z naszego zestawienia mogły się pochwalić udostępnianiem tej usługi mieszkańcom.

W tym subindeksie premiowaliśmy ośrodki, które są dobrze usieciowione pod każdym z wymienionych względów, inwestują w transport ekologiczny (wielkość infrastruktury rowerowej, długość buspasów) i publiczny (niski koszt biletu miesięcznego w relacji do przeciętnej pensji). Badaliśmy również gęstość połączeń krajowych i międzynarodowych. Subindeks okazał się niezwykle zróżnicowany, jeśli chodzi o możliwości miast. Lider zestawienia osiągnął w nim 73 punkty – ponaddwukrotnie więcej niż wyniosła średnia punktacja w tej kategorii – najgorszy wynik to zaś tylko 6 punktów. Jeśli pominąć miasta konurbacji górnośląskiej, u dołu tabeli znaleźć można przede wszystkim ośrodki z Polski Wschodniej: małopolski Nowy Sącz,

lubelskie Chełm i Biata Podlaska oraz podkarpacki Przemyśl. Poza tym słaby wynik osiągnął Wałbrzych. Z kolei u szczytu tabeli, co nie zaskakuje, znajdują się wyłącznie ośrodki wojewódzkie, z czego większość to metropolie.

Rzeszów, Warszawa i Gdańsk – otwarte na świat

Niekwestionowanym liderem mobilności jest Rzeszów. Choć dysponuje mniejszą liczbą połączeń międzynarodowych i krajowych niż część miast z innych województw, ma ich jednak dostatecznie dużo, by osiągnąć wysokie noty. Stolica Podkarpacia skorzystała jednak przede wszystkim na inwestycjach w infrastrukturę rowerową. Ma najprawdopodobniej najnowocześniejszy system publicznego roweru miejskiego 4. generacji, który pozwala oddawać wykorzystane jednoślady poza stacjami wypożyczeń. Miasto przoduje także pod względem rozbudowy ścieżek rowerowych – stanowią one ponad połowę dróg gminnych. Rzeszów jest również liderem, jeśli chodzi o buspasy (prawie 4 proc. wobec średniej 0,005 proc.). Ma też najtańszą komunikację miejską po Ostrołęce i Żorach, które swoim mieszkańcom oferują darmowy transport publiczny, oraz Krośnie.

Następna w zestawieniu jest Warszawa. Jako stolica jest najważniejszym węzłem komunikacyjnym w kraju – z ogromną liczbą połączeń międzynarodowych i krajowych. Warszawa może się też pochwalić rozbudowaną siecią ścieżek rowerowych (choć pod tym względem jest poza pierwszą dziesiątką) i wieloma buspasami (szósty w wynik). Wbrew pozorom ceny komunikacji miejskiej na tle możliwości innych miast wypadają tylko nieznacznie powyżej przeciętnej. W relacji do liczby mieszkańców liczba stacji wypożyczeń roweru miejskiego nie imponuje i oscyluje w okolicach średniej (nieco ponad 2 stacje na 10 tysięcy mieszkańców). Jednocześnie jest to jeden z tych obszarów polityki miejskiej, w którym stoteczne władze stale inwestują, z roku na rok

zwiększając zasięg systemu i włączając do niego kolejne miejscowości aglomeracji warszawskiej. Podium zamyka Gdańsk, świetnie skomunikowany kolejowo

(387 połączeń) i rowerowo (ścieżki rowerowe wzdłuż prawie 18 proc. dróg gminnych i prawie 8 stacji wypożyczalni na 10 tysięcy mieszkańców).

Ranking pod względem mobilności

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Rzeszów	73,18	1
Warszawa	64,13	2
Gdańsk	48,20	3
Kraków	47,36	4
Łódź	46,45	5
Wrocław	46,02	6
Białystok	42,79	7
Lublin	41,61	8
Katowice	40,05	9
Poznań	39,92	10
Olsztyn	39,48	11
Opole	37,50	12
Chorzów	36,14	13
Ostrołęka	34,85	14
Bydgoszcz	34,21	15
Konin	34,20	16
Żory	33,90	17
Koszalin	33,73	18
Szczecin	33,01	19
Łomża	32,70	20
Tarnobrzeg	32,63	21
Zielona Góra	32,43	22
Włocławek	32,36	23
Płock	31,98	24
Sosnowiec	31,32	25
Radom	31,22	26
Siemianowice Śląskie	30,95	27
Skierniewice	30,69	28
Gdynia	29,91	29
Krosno	29,41	30
Rybnik	29,16	31
Legnica	29,05	32
Częstochowa	28,56	33

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Tarnów	28,05	34
Kalisz	28,01	35
Gliwice	27,94	36
Piotrków Trybunalski	27,71	37
Tychy	27,17	38
Kielce	27,00	39
Zabrze	26,94	40
Jaworzno	26,04	41
Bielsko-Biała	25,44	42
Świętochłowice	24,60	43
Jastrzębie-Zdrój	23,61	44
Sopot	21,48	45
Grudziądz	17,20	46
Toruń	16,84	47
Zamość	16,69	48
Suwałki	16,19	49
Świnoujście	15,48	50
Stupsk	15,31	51
Elbląg	15,15	52
Gorzów Wielkopolski	14,24	53
Leszno	13,76	54
Przemyśl	13,31	55
Siedlce	13,13	56
Jelenia Góra	11,92	57
Bytom	11,82	58
Biała Podlaska	11,14	59
Ruda Śląska	10,74	60
Wałbrzych	10,48	61
Chełm	9,46	62
Nowy Sącz	7,91	63
Dąbrowa Górnicza	7,28	64
Mysłowice	6,75	65
Piekary Śląskie	6,18	66

Kultura i rozrywka

Bogata oferta kulturalna to jeden z najważniejszych czynników przyciągających do miast turystów i nowych mieszkańców, w tym młodych. Ośrodki, które mają pomysł na zagospodarowanie wolnego czasu swoich mieszkańców, a do tego są dogodnie skomunikowane i mają dobrą sytuację gospodarczą, wyprzedzają te miasta, które nie dbają o ten aspekt swojego rozwoju. Tę tezę potwierdzają też badania prowadzone w miastach z drugiego końca skali. Szybka depopulacja najmniejszych polskich miasteczek często występuje z brakiem atrakcyjnej lokalnej oferty kulturalnej (Bierca i in. 2017).

Z tego powodu w subindeksie uwzględniliśmy różnorodne wymiary życia kulturalnego. W pierwszym rzędzie jest to zagregowany miernik przedstawiający intensywność życia kulturalnego – liczbę festiwali filmowych i muzycznych, wystaw oraz imprez masowych w przeliczeniu na przeciętną liczbę wydarzeń

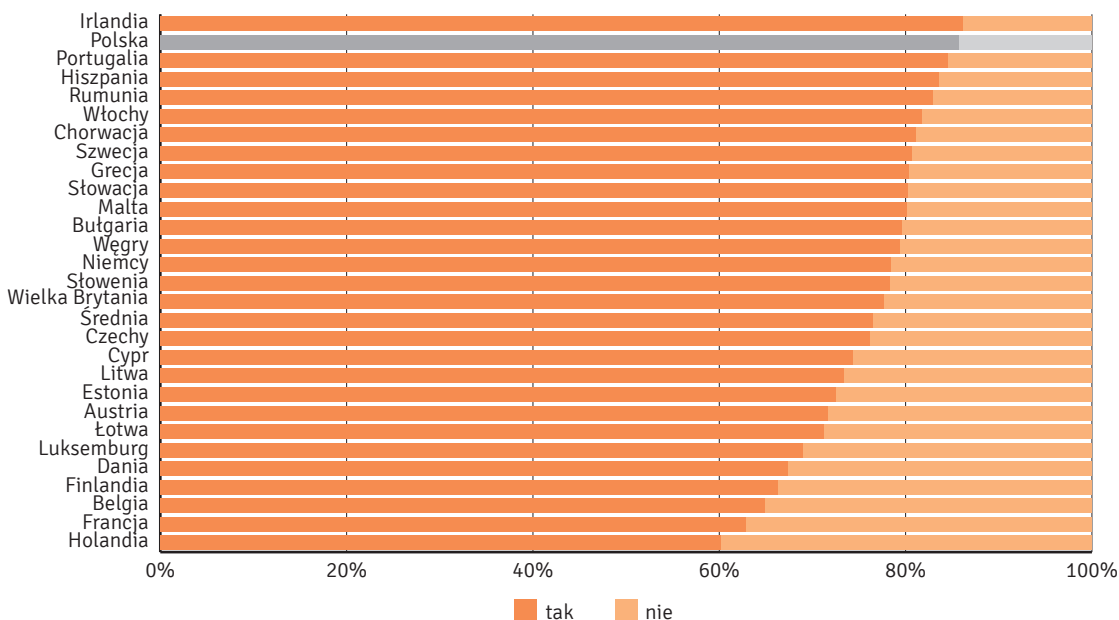
w tygodniu. Kolejnym jest łączna liczba kin i muzeów na 10 tysięcy mieszkańców i podobnie przeliczona liczba klubów sportowych. Do składników subindeksu zaliczamy ponadto wielkość miejskiego budżetu kulturalnego i odsetek firm sektora kreatywnego wśród nowo założonych firm. Ten ostatni miernik w szczególności ma pokazywać nasilenie oddolnej inicjatywy do pobudzania życia kulturalnego oraz to, na ile dane miasto oferuje szansę dla młodych na pracę w zawodach kreatywnych.

Kraków – obecna stolica kultury

W tej kategorii pierwsze miejsce zajęła dawna stolica Polski. Choć w żadnym z opisywanych mierników Kraków nie jest liderem, w każdym z nich otrzymał

Dostępność dóbr kultury a subiektywna jakość życia w krajach UE

Czy zgadza się Pan(i), że mieszkanie w pobliżu europejskich dóbr kultury może podnieść jakość życia?

Źródło: Eurobarometr 88.1 (październik-listopad 2017)

ponadprzeciętnie wysokie noty, co przełożyło się na 65 punktów w zestawieniu. Kraków jest silny przede wszystkim liczbą wydarzeń, których odbywa się przeciętnie prawie 13 w tygodniu – ponad czterokrotnie więcej niż średnia wynosząca niecałe 3 wydarzenia. Ponadto 10 proc. nowo zarejestrowanych firm w stolicy Małopolski to przedsiębiorstwa sektora kreatywnego. Kraków osiąga też dobry wynik jeśli chodzi o liczbę muzeów i kin na 100 tysięcy mieszkańców – oferuje 10 takich placówek, czyli dwa razy więcej niż średnia. Biorąc pod uwagę bardzo silne ośrodki akademickie, tradycje kulturalne i intensywny ruch turystyczny stymulujący wzbogacanie oferty rozrywkowej, pozycja Krakowa w tej kategorii wydaje się niezagrażona na lata.

Następny w kolejce jest Sopot, który co prawda nie może się pochwalić podobną do Krakowa intensywnością życia kulturalnego (raptem 1,3 wydarzenia w tygodniu), widocznie nadrabia pod względem aktywności sportowych. Na 10 tysięcy mieszkańców przypada tam 14 klubów sportowych, co daje Sopotowi drugą pozycję

w tym mierniku. Najmniejsze miasto w rankingu zajmuje też drugie miejsce pod względem liczby instytucji kulturalnych i piąte – skali wydatków na kulturę (ponad 5 proc. rocznego budżetu). Atutem Sopotu jest także bliskość Gdańska i Gdyni – oba te miasta same są ważnymi ośrodkami życia kulturalnego w Polsce.

Podium zamyka Warszawa, która jest zdecydowanym liderem pod względem intensywności życia kulturalnego (ponad 21 wydarzeń tygodniowo). Jest też miastem z dynamicznie rozwijającym się sektorem kreatywnym. Mimo to – jeśli chodzi o stosunek liczby instytucji kulturalnych i klubów sportowych do liczby mieszkańców – wynik stolicy jest tylko nieco lepszy od przeciętnej.

W pierwszej dziesiątce w tej kategorii mieszczą się również mniejsze miasta, takie jak Zamość (duże inwestycje w kulturę i widoczny sektor kreatywny), Leszno (stolica klubów sportowych) i Przemyśl (duża liczba klubów sportowych, mimo najniższych wydatków na kulturę).

Ranking pod względem kultury i rozrywki

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Kraków	65,07	1
Sopot	63,60	2
Warszawa	62,46	3
Toruń	56,44	4
Rzeszów	52,92	5
Zamość	49,36	6
Gdańsk	49,17	7
Wrocław	46,34	8
Leszno	43,01	9
Przemyśl	42,57	10
Katowice	42,53	11
Gdynia	42,42	12
Opole	42,40	13
Żory	42,03	14
Nowy Sącz	41,85	15
Jelenia Góra	41,23	16
Szczecin	40,33	17
Krosno	39,81	18
Łódź	39,41	19
Kalisz	39,32	20
Biała Podlaska	39,30	21
Ostrotęka	39,21	22
Tarnobrzeg	37,88	23
Poznań	37,86	24
Piotrków Trybunalski	36,51	25
Olsztyn	35,81	26
Suwałki	35,30	27
Tarnów	35,11	28
Kielce	34,53	29
Radom	34,51	30
Płock	34,10	31
Legnica	34,08	32
Bielsko-Biała	33,86	33

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Częstochowa	33,84	34
Gliwice	33,65	35
Koszalin	33,23	36
Skierniewice	32,61	37
Rybnik	31,73	38
Konin	31,27	39
Włocławek	30,90	40
Chetm	30,46	41
Lublin	30,34	42
Sosnowiec	29,53	43
Zabrze	28,57	44
Grudziądz	28,48	45
Elbląg	28,47	46
Siedlce	28,01	47
Słupsk	27,88	48
Tychy	25,87	49
Białystok	25,08	50
Piekary Śląskie	24,51	51
Jastrzębie-Zdrój	24,39	52
Bydgoszcz	24,35	53
Mysłowice	24,15	54
Chorzów	23,53	55
Zielona Góra	22,32	56
Jaworzno	22,28	57
Bytom	22,18	58
Świnoujście	22,14	59
Wałbrzych	22,08	60
Świętochłowice	21,74	61
Siemianowice Śląskie	21,61	62
Łomża	20,75	63
Ruda Śląska	20,25	64
Gorzów Wielkopolski	20,04	65
Dąbrowa Górnicza	18,87	66

Otwartość

Polska, często kojarzona z homogenicznością, przechodzi ogromne zmiany. W 2016 roku stanęła u progu przejścia migracyjnego – z kraju emigracji, w wyniku masowego przybywania obcokrajowców na kontrakty krótkoterminowe, przekształca się w kraj imigracji. Szacuje się, że do Polski w ciągu ostatnich 20 lat przybyło około 5 milionów pracowników z zagranicy, co wywindowało ją na szczyt, jeśli chodzi o skalę importu kadr w całej Europie. Masowa imigracja oznacza też z reguły czasowe odmłodzenie przeciętnego wieku populacji kraju docelowego. Innymi słowy, najpopularniejsze wśród cudzoziemców polskie miasta staną się „młodsze” niż choćby kilka lat temu. Ponadto, jak wynika z danych Europejskiego Sondażu Społecznego z 2016 roku, osoby w wieku 15–30 lat częściej postrzegają imigrację jako wzbogacającą dla kraju (57 proc. pozytywnych ocen) niż respondenci w ogóle (niespełna 50 proc.).

Otwartość stanowi bardzo ważny element współczesnej tożsamości miast. Coraz częściej staje się ona także elementem samorządowego marketingu – zwłaszcza w jej wydaniu wielokulturowym (Kubicki 2016). Dzieje się tak ze względu na charakter dobrze skomunikowanych i rozwiniętych gospodarczo metropolii, które częściej są wieloetniczne w porównaniu do mniejszych miast danego kraju. Atrakcyjne miasto ma być miejscem „dla każdego”, otwartym na świat. Bez wątpienia inne narodowości wzbogacają wizerunek miast, a ich subiektywnie postrzegana różnorodność przekłada się na pozytywną ocenę miasta jako przyjaznego młodym (Youthfulcities 2016). Z tego powodu obecność cudzoziemców w miastach uznaliśmy za czynnik przyciągający młodych – ten miernik wyliczyliśmy, czerpiąc z danych na temat udziału cudzoziemców w wyborach europejskich w Polsce, odsetka zagranicznych studentów, liczby wydanych zezwoleń na pracę tymczasową i decyzji o delegowaniu pracowników-obcokrajowców do Polski.

To jednak niejedyny wymiar otwartości miast, który należałoby uwzględnić. Mieszkańcy muszą czuć się „u siebie” i mieć wpływ na lokalną politykę, a tymczasem – jeśli wierzyć subiektywnemu odczuciu Polek i Polaków – większość z nich nadal nie identyfikuje się z takim stwierdzeniem (CBOS 2016). Dotyka to też młodzieży: 48 proc. ma poczucie braku wpływu na samorządową politykę, a aż 66 proc. – na krajową. Dlatego tak ważna

jest dbałość samorządów o odpowiednią reprezentację – konsultowanie decyzji z młodzieżą i włączanie młodych ludzi w miejski proces decyzyjny. Tworząc miernik, sprawdziliśmy odsetek radnych do 30. roku życia (stan na dzień ogłoszenia wyniku wyborów samorządowych z 2018 r.) i obecność (oraz długość istnienia) działających młodziżowych rad miejskich.

Gdańsk – stolica otwartości

Subindeks wygrało największe polskie miasto portowe, czyli Gdańsk, który osiągnął 61 punktów. Gdańsk zdecydowanie prowadzi w tej kategorii, zwłaszcza jeśli chodzi o skalę wydanych delegacji i zezwoleń na pracę dla cudzoziemców (w 2018 roku na 10 tysięcy mieszkańców wypadło 258 takich decyzji) oraz odsetek młodych radnych. Pod tym względem zdeklasował także pozostałe samorzady – niemal jedna trzecia radnych miast to młodzi (przy średniej raptem 7 proc. dla ogółu i 12 proc. dla pierwszej dziesiątki w tej kategorii). W przypadku pozostałych mierników noty Gdańska też są ponadprzeciętne – jedynie Młodziżowa Rada Miasta funkcjonuje krócej niż w innych miastach, nadal działa jednak od blisko ośmiu lat.

Następna w kolejności jest Warszawa ze stabilnie wysokimi notami we wszystkich miernikach tej kategorii. Stolica Polski zajęła po Sopocie drugie miejsce, jeśli chodzi o udział cudzoziemców w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Stosunek ten sam w sobie nie jest jednak imponujący – wyniósł raptem pół promila [0,054 proc.], co oznacza, że na pięć tysięcy wyborców z polskim obywatelstwem zarejestrował się jeden cudzoziemiec. Ponadto Warszawa zajmuje szóste miejsce pod względem odsetka zagranicznych studentów (9 proc.), jedenaste – sumy wydanych delegacji i zezwoleń na pracę (niespełna 187 na 10 tysięcy mieszkańców) i czwarte, jeśli chodzi o liczbę młodych radnych (niespełna 17 proc. radnych do 30. roku życia).

Podium zamyka Opole, które także jest popularne wśród obcokrajowców przyjeżdżających do Polski na studia (7,2 proc.) i za pracę (223 zezwolenia). Ma też ponadprzeciętne wyniki, jeśli chodzi o odsetek młodych radnych (12 proc.), a od Warszawy i Gdańska odróżnia się długim

okresem istnienia Młodzieżowej Rady Miasta (15 lat). Co ciekawe, pod względem wyników w tym mierniku nie mieści się nawet w pierwszej dziesiątce – rekordowe Jastrzębie-Zdrój i Rzeszów prowadzą taką radę od 26 lat,

a średnia w przypadku liderów wyniosła niemal 20 lat. Jest to zresztą bardzo popularna forma angażowania młodych – tylko 11 miast z całego zestawienia w 2018 roku nie prowadziło konsultacji w tym trybie.

Ranking pod względem otwartości

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Gdańsk	60,65	1
Warszawa	58,05	2
Opole	51,86	3
Bydgoszcz	47,07	4
Biata Podlaska	46,21	5
Sosnowiec	45,81	6
Przemyśl	45,42	7
Częstochowa	44,92	8
Łódź	44,86	9
Gliwice	43,19	10
Jastrzębie-Zdrój	42,34	11
Leszno	40,99	12
Wrocław	40,97	13
Poznań	40,74	14
Rzeszów	40,66	15
Konin	40,38	16
Szczecin	39,80	17
Gdynia	39,57	18
Kraków	38,77	19
Piekary Śląskie	38,52	20
Świnoujście	38,02	21
Siedlce	37,39	22
Żory	37,13	23
Krosno	36,87	24
Bielsko-Biała	35,27	25
Lublin	35,24	26
Olsztyn	35,07	27
Wałbrzych	34,69	28
Zielona Góra	34,60	29
Mysłowice	34,34	30
Słupsk	33,52	31
Katowice	33,26	32
Skierniewice	33,21	33

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Siemianowice Śląskie	33,14	34
Koszalin	32,25	35
Sopot	32,05	36
Włocławek	31,96	37
Ruda Śląska	31,80	38
Zabrze	31,51	39
Tarnów	31,36	40
Grudziądz	30,89	41
Legnica	30,88	42
Dąbrowa Górnicza	30,72	43
Chełm	29,55	44
Chorzów	29,48	45
Zamość	28,44	46
Tarnobrzeg	27,70	47
Elbląg	26,80	48
Rybnik	26,54	49
Radom	25,67	50
Suwałki	25,64	51
Tychy	25,36	52
Kalisz	24,03	53
Łomża	23,80	54
Piotrków Trybunalski	23,21	55
Jaworzno	23,02	56
Ostrołęka	22,39	57
Gorzów Wielkopolski	17,46	58
Białystok	17,01	59
Nowy Sącz	15,74	60
Kielce	12,84	61
Toruń	12,12	62
Płock	9,39	63
Jelenia Góra	6,25	64
Bytom	6,05	65
Świętochłowice	3,82	66

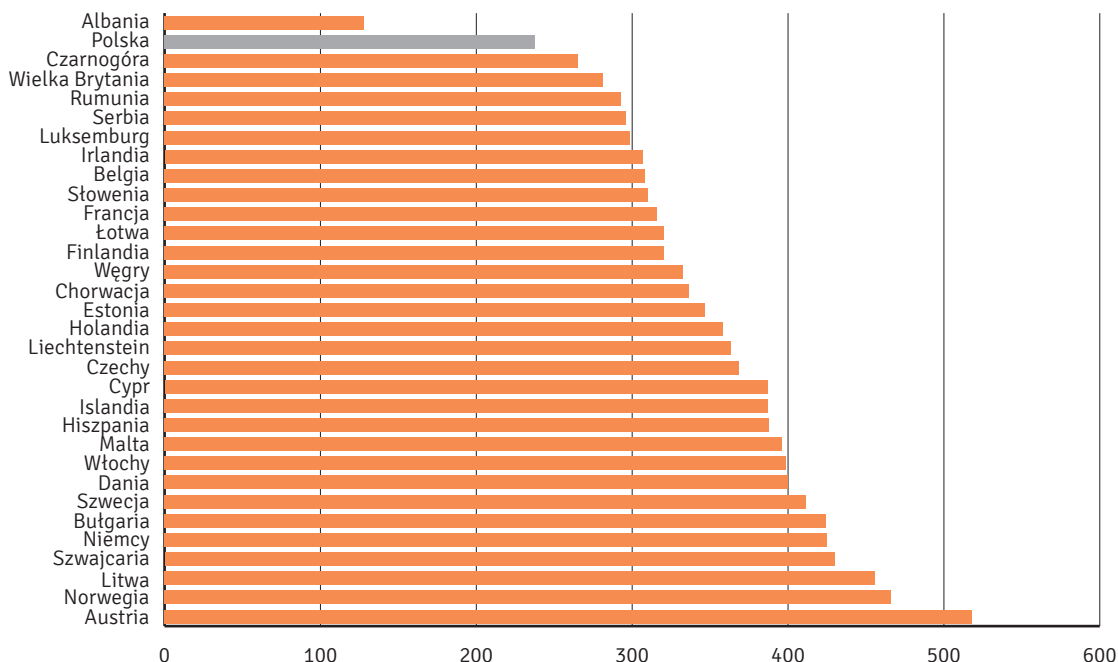
Zdrowie i opieka

Kategoria „Zdrowie i opieka” ma odzwierciedlać te potrzeby młodych, które wiążą się z udanym, wysokiej jakości życiem rodzinnym. Kategoria ta opisuje więc dostępność kadr medycznych, zwłaszcza związanych z opieką okołoporodową, liczbę oddziałów położniczych i skalę konkurencji o miejsca w placówkach opiekuńczych – żłobkach i przedszkolach. Celowo uwzględniliśmy te wymiary, w których Polska uzyskuje niskie wskaźniki – dyskusja o niedostępności publicznych usług opiekuńczych i niewydolności służby zdrowia porusza opinię publiczną, co nie dziwi w świetle niedostatecznej liczby lekarzy i niskiej aktywizacji zawodowej kobiet. Jednocześnie problemy te lokalnie mogą być mniej lub bardziej dolegliwe, na co ma wpływ rozdzźwięk między asymetrycznie regionalnie postępującą depopulacją a wciąż dość zrównoważoną w skali kraju liczbą dostępnych stanowisk w branży medycznej

czy opiekuńczej na lokalnych rynkach pracy. Oznacza to, że w odczuciu mieszkańców niektórych miejscowości sytuacja może się pogarszać mimo braku masowych zwolnień czy wieloletniego utrzymania tych samych placówek opiekuńczych i szpitali. Samorządy mogą w tej materii podjąć dodatkowy wysiłek, czego przykładem może być dofinansowywanie żłobków lub *in vitro*.

Pierwszą dziesiątkę tego subindeksu zdominowały miasta o przeciętnych bądź słabych notowaniach w sąsiednich zestawieniach – dotyczy to zwłaszcza lokalnej gospodarki. Liderami „Zdrowia i opieki” są przede wszystkim miasta średnie (Kielce) lub małe (Zamość, Piekary Śląskie, Krosno). Z kolei większość metropolii, które dobrze sobie poradziły w innych kategoriach, w kwestiach zdrowotno-opiekuńczych zajmuje miejsca bliżej środka zestawienia (Poznań zajął 14. miejsce,

Liczba praktykujących lekarzy na 100 tys. mieszkańców w wybranych krajach europejskich

Źródło: Eurostat

Warszawa i Gdańsk odpowiednio 19. i 20., a Kraków i Wrocław – 26. i 27.). Prowadzenie życia rodzinnego w Polsce różni się zatem z innymi potrzebami charakterystycznymi dla młodych, co może mieć związek z forsowanym w Polsce od początku transformacji konserwatywnym modelem polityki rodzinnej (Szelewa 2015).

Katowice, Rzeszów i Lublin – miasta opiekuńcze

Świetnie wyniki w tej kategorii osiągnęła stolica Górnego Śląska, z notą sięgającą niemal 80 punktów. Katowice wyróżniają się zwłaszcza w kwestiach medycznych – dysponują największymi kadrami pielęgniarskimi i położniczymi w Polsce (233 pielęgniarki i położne na 10 tysięcy mieszkańców) oraz drugimi największymi w kraju kadrami lekarskimi (100 lekarzy na 10 tysięcy mieszkańców). Ponadto, Katowice zajmują czwarte miejsce pod względem liczby oddziałów położniczych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców w wieku 16–30 lat. Nie najgorszy wynik, bo lekko poniżej przeciętnej, osiągnęły też, jeśli chodzi o liczbę miejsc w żłobkach i przedszkolach w przeliczeniu na najmłodszą populację. To oznacza, że rodzice, zwłaszcza kobiety, poszukujące wsparcia państwa w godzeniu macierzyństwa z innymi

aspektami życia, mają duże szanse na jego otrzymanie, co jest cenne zwłaszcza na tle innych metropolii.

Następny w zestawieniu jest wicelider rankingu miast dla młodych, czyli Rzeszów, z 69 punktami. Podobnie jak Katowice może się pochwalić wysoką dostępnością różnego typu kadr medycznych, ponadprzeciętną liczbą oddziałów położniczych i stosunkowo niewielką konkurencją o miejsca w publicznych żłobkach i przedszkolach. Bardzo podobny wynik osiągnął też Lublin, który zdobył 68 punktów.

Należy jednak zaznaczyć, że choć wspomniana trójka miast wyróżnia się na tle pozostałych, w najbliższym czasie każdy samorząd będzie musiał się mierzyć ze zmniejszającą się liczbą specjalistów ochrony zdrowia i spadającą dzietnością. Powstawanie kolejnych miejsc pracy w sektorze medycznym i opiekuńczym u zachodnich sąsiadów Polski będzie jedynie pogłębiało ten problem. Z tego powodu, jeśli miastom zależy na trwałym przyciąganiu osób młodych, zdrowie i opiekę powinny uczynić jednym z priorytetów swojej polityki rozwojowej. Co istotne, zestawienie nie potwierdza tezy o związkach między wynikiem miasta w tym subindeksie a wielkością miejscowości lub regionu. Może to oznaczać, że nie dochodzą tu do głosu głębsze czynniki strukturalne, takie jak szlak historyczny lub regionalne nierówności gospodarcze, a wpływ na zmianę może mieć dobrze prowadzona polityka sektorowa.

Ranking pod względem zdrowia i opieki

Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii	Miasto	Punktacja	Pozycja w kategorii
Katowice	79,98	1	Stupsk	40,28	34
Rzeszów	68,69	2	Zabrze	40,17	35
Lublin	68,39	3	Toruń	39,23	36
Kielce	62,62	4	Jastrzębie-Zdrój	37,60	37
Siedlce	59,91	5	Gliwice	37,21	38
Bydgoszcz	58,39	6	Skiernewice	36,94	39
Zamość	56,22	7	Jelenia Góra	36,46	40
Piekary Śląskie	55,60	8	Rybnik	36,33	41
Krosno	53,65	9	Przemysł	36,33	42*
Tarnów	53,33	10	Gdynia	35,95	43
Łódź	52,76	11	Leszno	35,46	44
Olštyn	52,58	12	Gorzów Wielkopolski	34,98	45
Ostrotęka	51,38	13	Bytom	34,54	46
Poznań	50,31	14	Grudziądz	34,28	47
Opole	50,30	15	Wałbrzych	33,81	48
Chorzów	50,19	16	Tarnobrzeg	33,77	49
Radom	48,95	17	Sopot	33,58	50
Szczecin	48,88	18	Ruda Śląska	33,01	51
Warszawa	48,67	19	Jaworzno	32,85	52
Gdańsk	48,03	20	Zielona Góra	32,49	53
Biała Podlaska	47,90	21	Świnoujście	32,38	54
Białystok	47,81	22	Konin	31,94	55
Świętochłowice	47,36	23	Sosnowiec	31,01	56
Bielsko-Biała	47,19	24	Legnica	29,88	57
Częstochowa	44,22	25	Żory	29,59	58
Kraków	44,16	26	Tychy	28,28	59
Wrocław	44,07	27	Chełm	27,87	60
Płock	42,27	28	Kalisz	27,42	61
Nowy Sącz	41,81	29	Elbląg	27,17	62
Włocławek	41,70	30	Mysłowice	26,93	63
Suwałki	41,41	31	Dąbrowa Górnicza	25,23	64
Łomża	41,29	32	Piotrków Trybunalski	23,82	65
Siemianowice Śląskie	40,36	33	Koszalin	22,33	66

*O kolejności w kategorii zadecydowała tysięczna wartość wskaźnika

Aneks metodyczny

Ranking miast dla młodych powstał w oparciu o dane liczbowe dotyczące różnego rodzaju kwantyfikowalnych aspektów życia w 66 polskich miastach na prawach powiatu. Dane pochodzą z otwartej statystyki publicznej, korespondencji z urzędami miast, Biuletynów Informacji Publicznej oraz danych zebranych w toku innych badań (np. raportów Generalnego Inspektora Ochrony Środowiska). Tak pozyskane liczby poddaliśmy analizie i przeliczeniu na wskaźniki cząstkowe, a następnie ogólny wskaźnik miast dla młodych. Ranking to średnia arytmetyczna subindeksów w siedmiu kategoriach: „Gospodarka lokalna”, „Edukacja”, „Infrastruktura”, „Mobilność”, „Kultura i rozrywka”, „Otwartość” oraz „Zdrowie i opieka”.

Każdy subindeks jest średnią arytmetyczną szeregu mierników opisanych szczegółowo w tabeli poniżej. Każdy z nich został zuniformizowany zgodnie ze wzorem:

$$x_i = 100 \times \frac{\text{miernik}_i - \text{miernik}_{\text{MIN}}}{\text{miernik}_{\text{MAX}} - \text{miernik}_{\text{MIN}}}$$

gdzie miernik_i oznacza wartość danego miernika dla i -tego miasta, $\text{miernik}_{\text{MIN}}$ – minimalną wartość przyjmowaną przez dany miernik we wszystkich 66 miastach, a $\text{miernik}_{\text{MAX}}$ – wartość maksymalną. Poszczególne mierniki były obliczane w następujący sposób:

INDEKS MIAST DLA MŁODYCH

Zmienna	Sposób przeliczenia (miernik)	Źródło i data zebrania danych
GOSPODARKA LOKALNA		
Atrakcyjność zarobków na lokalnym rynku pracy	Przeciętna pensja w przedsiębiorstwach zatrudniających więcej niż 9 osób – średnia z lat 2015–18.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Lokalne ożywienie gospodarcze	Nakłady inwestycyjne poniesione w lokalnych przedsiębiorstwach w PLN przeliczone na 1000 mieszkańców.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Nieprzystępność lokalnego rynku pracy dla młodych	Odsetek osób w wieku 18– 34 lat w lokalnej populacji osób bezrobotnych. Do dalszych obliczeń i w celu premiowania ośrodków, w których młodzi stanowią niższe odsetki osób bezrobotnych, przekształcono wskaźnik tak, że $\text{miernik}_{\text{MIN}}$ oznaczał wartość maksymalną, a $\text{miernik}_{\text{MAX}}$ minimalną.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Chłonność lokalnego rynku pracy	Liczba wolnych miejsc pracy przypadających na zarejestrowanych w urzędzie bezrobotnych [stan na 31.12.18].	Powiatowe Urzędy Pracy, 2018.

EDUKACJA

Dostępność kształcenia ponadpodstawowego	Liczba szkół licealnych, technicznych i zawodowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku 15–19 lat.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Dostępność kształcenia podstawowego	Liczba szkół podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku 5–14 lat.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Finansowe wsparcie ze strony miast dla uczących się młodych	Wyplacane przez miasto stypendia dla uczniów i studentów w PLN w przeliczeniu na mieszkańca w wieku 16–24.	Korespondencja z urzędami, 2018.
Dostępność edukacji wyższej	Liczba uczelni wyższych w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Dostępność prestiżowych ośrodków akademickich	Liczba ośrodków akademickich odnotowanych w pierwszej pięćdziesiątce rankingu „Perspektywy” w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców.	Ranking czasopisma „Perspektywy” na 2019 rok.

INFRASTRUKTURA

Jakość mieszkalnictwa	Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa przypadająca na 1 mieszkańca w metrach kwadratowych.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2017.
Dostępność mieszkań	Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2017.
Finansowa dostępność mieszkań	Przeciętna cena metra kwadratowego lokalu mieszkaniowego wystawionego na sprzedaż jako odsetek średniej lokalnej pensji.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Stopień zazielenienia przestrzeni miejskiej	Suma powierzchni parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców, zieleni ulicznej, terenów zieleni osiedlowej oraz lasów gminnych jako odsetek całej powierzchni miasta.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Dbłość o czyste powietrze	Liczba stanowisk pomiaru czystości powietrza w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców.	Raporty wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska, 2018.
Dostępność darmowego internetu	Odsetek powierzchni miasta objętej publicznie finansowaną siecią Wi-Fi.	Korespondencja z urzędami, szacunki własne, 2018.

MOBILNOŚĆ

Finansowa dostępność transportu publicznego	<p>Koszt biletu miesięcznego jako odsetek lokalnej przeciętnej pensji w latach 2015–18.</p> <p>Jako bilet miesięczny rozumiano normalny bilet sieciowy, 30-dniowy, obowiązujący we wszystkie dni tygodnia.</p> <p>Do dalszych obliczeń i by premiować ośrodki, w których komunikacja miejsca jest najtańsza, przekształcono wskaźnik tak, że miernik_{MIN} oznaczał wartość maksymalną a miernik_{MAX} minimalną.</p>	Korespondencja z urzędami, Biuletyny Informacji Publicznej, 2018.
Przepustowość transportu publicznego	Długość buspasów jako odsetek lokalnych dróg gminnych.	GUS, korespondencja z urzędami, 2018.
Łatwość podróży wewnątrz krajowych	Liczba krajowych połączeń kolejowych.	Rozkład jazdy Polskich Kolei Państwowych liczony dla poniedziałków roboczych, 2019.
Łatwość podróży międzynarodowych	Liczba połączeń międzynarodowych działających w oparciu o pozwolenia GITD wydanych polskim przewoźnikom.	Główny Inspektorat Transportu Drogowego, 2018.
Przepustowość transportu rowerowego	Długość ścieżek rowerowych jako odsetek lokalnych dróg gminnych.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Dostępność miejskiego transportu rowerowego	Uruchomienie systemu publicznego roweru miejskiego do końca 2018 r. [T/N].	Korespondencja z urzędami, Biuletyny Informacji Publicznej, 2018.
Rozległość miejskiego transportu rowerowego	Liczba stacji wypożyczenia rowerów miejskich w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców.	Korespondencja z urzędami, Biuletyny Informacji Publicznej, 2018.

KULTURA I ROZRYWKA

Intensywność lokalnego życia kulturalnego	Zagregowana roczna liczba wydarzeń kulturalnych (w tym festiwalu filmowych, muzycznych, wystaw oraz imprez masowych) podzielonych przez 52 tygodnie.	GUS, Bank Danych Lokalnych, korespondencja z urzędami, 2018.
Kulturalne ożywienie na rynku komercyjnym	Odsetek nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw ogółem.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Dostępność instytucji kultury	Liczba muzeów i kin w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2018.
Dostępność oferty sportowej	Liczba klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców.	Korespondencja z urzędami, 2018.
Stopień doinwestowania kultury w polityce miejskiej	Odsetek wydatków przeznaczonych na cele związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego w wykonanym budżecie miejskim.	Biuletyny Informacji Publicznej, 2018.

OTWARTOŚĆ

Aktywność obywatelska obcokrajowców	Odsetek cudzoziemców wśród wyborców głoszących w wyborach do Parlamentu Europejskiego 26 maja 2019 r.	Państwowa Komisja Wyborcza, 2019.
Atrakcyjność lokalnej oferty edukacyjnej dla młodych obcokrajowców	Odsetek obcokrajowców wśród studentów studiujących w danym mieście.	GUS, 2018.
Atrakcyjność lokalnego rynku pracy dla obcokrajowców	Suma wydanych zaświadczeń o delegacji pracownika na terytorium RP w ramach świadczenia usług i tymczasowych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2018.
Wpływ młodych na lokalną politykę I (bezpośredni)	Odsetek radnych mających nie więcej niż 30 lat wybranych w wyborach samorządowych 21 października 2018 r.	Państwowa Komisja Wyborcza, 2018.
Wpływ młodych na lokalną politykę II (pośredni)	Powołanie Młodzieżowej Rady Miejskiej jako oficjalnego organu konsultacyjnego do końca 2018 r. [T/N].	Korespondencja z urzędami, Biuletynu Informacji Publicznej, 2019.
	Okres działania Młodzieżowej Rady Miejskiej w historii samorządu liczony w latach, do końca 2018 r.	Korespondencja z urzędami, Biuletynu Informacji Publicznej, 2019.

ZDROWIE I OPIEKA

Dostępność specjalistycznej opieki medycznej (kadra pielęgniarsko-położnicza)	Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tysięcy mieszkańców.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2017.
Dostępność specjalistycznej opieki medycznej (kadra lekarska)	Liczba lekarzy na 10 tysięcy mieszkańców.	GUS, Bank Danych Lokalnych, 2017.
Dostępność oddziałów położniczych dla młodych	Liczba umów podpisanych przez lokalne szpitale z NFZ-em na usługę „Ginekologia i położnictwo – hospitalizacja” w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców w wieku 16–30 lat.	Narodowy Fundusz Zdrowia, 2018.
Nasilenie konkurencji o publiczne usługi opiekuńcze	Liczba dzieci w wieku 0–4 lata przypadających na jedno miejsce żłobkowe lub przedszkolne w danym mieście. Do dalszych obliczeń i by premiować ośrodki, w których konkurencja o miejsce w placówce opiekuńczej była mniejsza, przekształcono wskaźnik tak, że miernik _{MIN} oznaczał wartość maksymalną a miernik _{MAX} minimalną.	GUS, baza Demografia, Bank Danych Lokalnych, 2018.

Bibliografia

- Arak, Piotr, Kusterka-Jefmańska, Marta (2016), *Zrównoważony rozwój miast. Ranking Europolis*, Wyd. Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Warszawa.
- Bierca, Marta, Chojnowska, Magdalena, Grabowska, Agata, Pieńkos, Piotr, Szyzman, Marta, Żyndul, Oskar (2017), *Światła małego miasta*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, online, <https://bit.ly/2oDiNaN>.
- Czerniak, Adam (2018), *Miasta obywatelskie. Ranking Europolis*, Wyd. Polska Fundacja im. Roberta Schumana, Warszawa.
- Dębkowska, Katarzyna, Kłosiewicz-Górecka, Urszula, Szymańska, Anna, Ważniewski, Piotr, Zybortowicz, Katarzyna (2019), *Akademickość polskich miast*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.
- Fihel, Agnieszka (2018), *Przyczyny migracji, w: 25 wykładów o migracjach*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- Górniak, Jarosław (red.) (2013), *Młodość czy doświadczenie? Kapitał ludzki w Polsce. Raport podsumowujący III edycję badań BKL z 2012 roku*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa
- Grabowska, Mirosława, Gwiazda, Małgorzata (red.) (2019), *Młodość 2018*, Wyd. CBOS i Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa.
- GUS (2018), *Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004-2017*.
- GUS (2016), *Pracujący w nietypowych formach zatrudnienia*.
- HRE Think Tank (2018), *Ile mieszkań brakuje w Polsce? Raport*, Wyd. HRE Think Tank, UN Global Compact Poland, online, <https://bit.ly/2QLQYsU>.
- Kaczmarczyk, Paweł (2019), *Młodzi w dobie migracyjnej zmiany, w: Młodzi 2018. Cywilizacyjne wyzwania, edukacyjne konieczności*, Wyd. Grupa EPL w Parlamencie Europejskim, online, <http://mlodzi2018.pl/>.
- Kostelecka, Anna (red.) (2015), *Warszawskie Badanie Ruchu 2015 wraz z opracowaniem modelu ruchu. Raport z etapu III Opracowanie wyników badań*, Wyd. Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Sopot-Kraków-Warszawa, online, <https://bit.ly/2nNlOoE>.
- Kubicki, Paweł (2016), *Wynajdywanie miejskości. Polska kwestia miejska z perspektywy długiego trwania*, Wyd. NOMOS, Kraków.
- Muster, Rafał (2012), *Elastyczne formy pracy w opiniach pracowników nieetatowych*, „Opuscula Sociologica”, nr 1.
- Rek-Woźniak, Magdalena (2016), *Młodzi dorośli. Wzory ruchliwości społecznej w okresie transformacji systemowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Szafrańc, Krystyna (2011), *Młodzi 2011*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa.
- Szelewa, Dorota (2015), *Polityka rodzinna w Polsce po 1989 roku: od familializmu prywatnego do publicznego?*, w: Hryciuk, Renata E., Korolczuk, Elżbieta (red.), *Niebezpieczne związki. Macierzyństwo, ojcostwo i polityka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Śleszyński, Przemysław (2016), *Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, online, <https://bit.ly/2nJN3jV>.
- Śleszyński, Przemysław (2018), *Polska średnich miast. Zależenia i koncepcja deglomeracji w Polsce*, Wyd. Klub Jagielloński, Kraków, online, <https://bit.ly/2S0ztLS>.
- Tomala, Ludwika (2019), *Prof. Marody: Polacy coraz bardziej cenią przyjaciół i czas wolny*, 28 marca 2019, PAP Nauka, online, <https://bit.ly/31aLSrs>.
- Włodarczyk, Katarzyna, Sikorska, Joanna (2017), *Aspiracje zawodowe młodych osób na polskim rynku pracy*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu w Katowicach”, nr 310.
- Youthfulcities (2016), *Raport Global Urban Millennial Survey*, online, <https://bit.ly/2OKA9gl>.

Zestawienie rankingów Europolis z lat 2015-2019

Miasto	Ranking miast dla młodych 2019	Ranking miast obywatelskich 2018	Ranking miast bezpiecznych i otwartych 2017	Ranking miast zrównoważonych 2016	Ranking miast uczących się 2015
Biała Podlaska	59	20	37	60	51
Białystok	29	11	55	17	16
Bielsko-Biała	10	44	26	3	19
Bydgoszcz	17	43	10	9	24
Bytom	65	60	62	44	59
Chełm	66	38	41	64	37
Chorzów	20	42	66	30	60
Częstochowa	15	36	56	45	33
Dąbrowa Górnicza	49	6	61	43	42
Elbląg	64	57	44	57	39
Gdańsk	7	41	6	4	12
Gdynia	14	8	5	10	27
Gliwice	21	25	39	18	10
Gorzów Wielkopolski	38	15	40	24	46
Grudziądz	62	62	43	31	63
Jastrzębie-Zdrój	43	27	25	34	61
Jaworzno	39	13	42	22	65
Jelenia Góra	32	24	60	28	45
Kalisz	25	56	35	50	43
Katowice	2	5	31	19	6
Kielce	35	45	29	41	9
Konin	45	46	22	63	29
Koszalin	23	16	18	7	34
Kraków	4	7	2	5	4
Krosno	13	37	58	32	11
Legnica	37	29	50	62	36
Leszno	41	51	21	23	50
Lublin	19	21	19	26	8
Łomża	61	55	20	46	32
Łódź	12	30	52	38	20

Miasto	Ranking miast dla młodych 2019	Ranking miast obywatelskich 2018	Ranking miast bezpiecznych i otwartych 2017	Ranking miast zrównoważonych 2016	Ranking miast uczących się 2015
Mysłowice	60	12	59	39	55
Nowy Sącz	31	61	15	29	23
Olsztyn	16	10	9	16	14
Opole	9	19	34	42	5
Ostrołęka	56	52	13	58	25
Piekary Śląskie	47	34	54	40	66
Piotrków Trybunalski	50	39	63	59	41
Płock	46	48	38	53	31
Poznań	6	4	4	6	3
Przemyśl	58	9	33	55	56
Radom	63	63	48	49	47
Ruda Śląska	51	47	51	51	62
Rybnik	44	49	45	35	44
Rzeszów	8	3	3	20	2
Siedlce	22	65	8	21	28
Siemianowice Śląskie	40	40	53	52	58
Skierniewice	27	31	32	36	30
Słupsk	18	32	27	56	57
Sopot	5	1	7	2	15
Sosnowiec	42	64	49	65	53
Suwałki	48	35	36	61	35
Szczecin	11	18	30	25	26
Świętochłowice	53	66	57	27	49
Świnoujście	24	22	28	13	54
Tarnobrzeg	55	28	47	33	48
Tarnów	33	14	23	37	21
Toruń	28	23	17	14	22
Tychy	30	54	24	11	18
Wałbrzych	52	59	65	66	17
Warszawa	1	2	1	1	1
Włocławek	57	53	64	48	52
Wrocław	3	17	14	8	7
Zabrze	36	50	46	47	38
Zamość	54	58	11	15	40
Zielona Góra	34	26	16	12	13
Żory	26	33	12	54	64

O partnerach

Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Organizacja pozarządowa i ponadpartyjna, której misją jest motywowanie Europejczyków do aktywności obywatelskiej oraz promowanie integracji europejskiej i wartości, na jakich się ona opiera. Fundacja rozwija programy, które uczą wykorzystania szans, jakie daje nam członkostwo w UE, współpracujemy z wieloma środowiskami w Unii i poza nią, by lepiej poznać i respektować wspólne wartości demokratyczne.

www.schuman.pl

Polityka Insight

To pierwsza w Polsce platforma wiedzy dla liderów biznesu, decydentów politycznych i dyplomatów. Działa od sześciu lat i ma trzy linie biznesowe: wydaje serwisy analityczne dostępne w abonamentach (PI Premium, PI Finance i PI Energy), przygotowuje opracowania, prezentacje i szkolenia na zlecenie firm, administracji publicznej i organizacji międzynarodowych oraz organizuje debaty tematyczne i konferencje.

www.politykainsight.pl

Fundacja Konrada Adenauera

Niemiecka fundacja polityczna zbliżona ideowo do Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (CDU). Międzynarodową działalnością prowadzoną w ponad 120 krajach Fundacja przyczynia się do rozwoju demokracji, państwa prawa i społecznej gospodarki rynkowej na świecie, wspierając dialog w polityce wewnętrznej i międzynarodowej oraz porozumienie między kulturami i religiami. Fundacja posiada przedstawicielstwo w Polsce od 1989 r.

www.kas.pl

Orange Polska

Wiodący dostawca kompleksowych rozwiązań telekomunikacyjnych w Polsce i jeden z największych operatorów telekomunikacyjnych w Europie Środkowej. Posiada największą w Polsce infrastrukturę techniczną, wspierającą świadczenie usług w najnowocześniejszych technologiach. Działa we wszystkich segmentach rynku telekomunikacyjnego, prowadzi własną działalność badawczą i wdrożeniową w dziedzinie telekomunikacji. Orange Polska należy też do najbardziej zaangażowanych społecznie firm w kraju. Poprzez projekty Fundacji Orange skutecznie przeciwdziała wykluczeniu cyfrowemu. Zachęca do zdobywania wiedzy, udziału w kulturze oraz budowania społeczności przy umiejętnym wykorzystaniu Internetu i technologii.

www.orange.pl

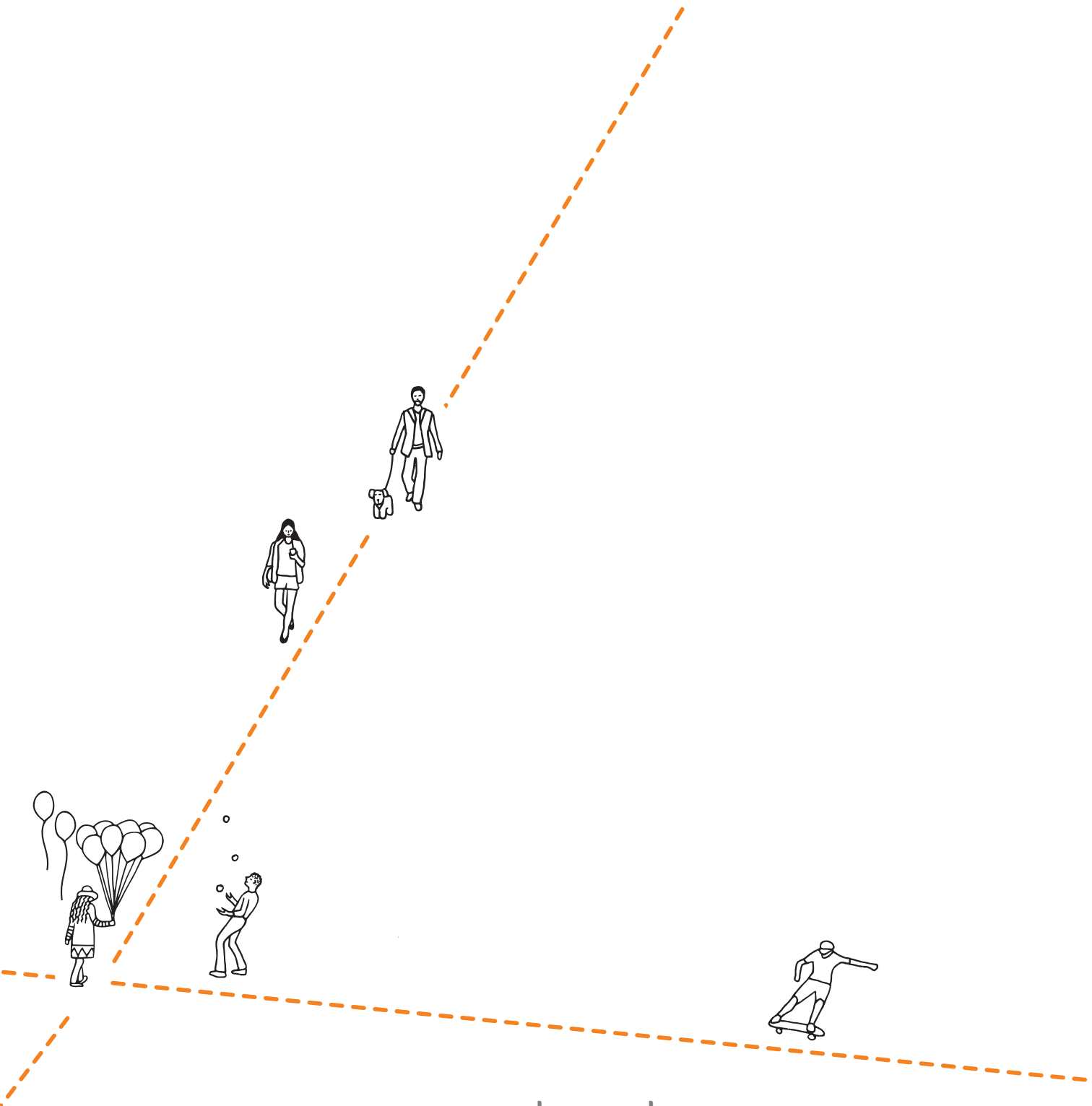
O Europolis

Wydanie raportu towarzyszy konferencji Europolis – jednemu z największych w Polsce cyklicznych spotkań na temat rozwoju miast, którego inicjatorami w 2013 roku była Fundacja Schumana i m.st. Warszawa. Co roku w gronie samorządowców, aktywistów, przedstawicieli organizacji społecznych, środowiska akademickiego i biznesu rozmawiamy na różne tematy związane z wyzwaniem współczesnych miast.

Raport „Europolis. Miasta dla młodych” jest piątym z cyklu raportów o polskich miastach wdanych przez Fundację Schumana. Polecamy publikację z 2018 roku o miastach obywatelskich, z 2017 roku o miastach bezpiecznych i otwartych, z 2016 roku poświęconą zrównoważonemu rozwojowi miast i z 2015 roku dotyczącą polskich miast uczących się.

www.europolis.schuman.pl

www.schuman.pl

